

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Ing. Petr Machek

ZVLÁŠTNÍ ÚPRAVA ŘEŠENÍ ÚPADKU SPOTŘEBITELŮ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. prosince 2008

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.“

V Praze dne 14. prosince 2008

Ing. Petr Machek

PODĚKOVÁNÍ

Autor by rád poděkoval především své rodině, kamarádům a zaměstnavateli advokátní kanceláři „bpv Braun Haškovcová s.r.o.“ za podporu a pochopení, které se mu od nich dostalo, a dále i Prof. JUDr. Františku Zoulíkovi, CSc. za vedení diplomové práce.

Seznam použitých zkratek

- InsO** Insolvenční řád z roku 1994 (Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994) v platném znění (SRN)
- InsZ** zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) v platném znění
- ObchZ** zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v platném znění
- OSŘ** zákon č. 99/1963Sb., občanský soudní řád v platném znění
- OZ** zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník v platném znění
- TZ** zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon v platném znění
- VInsZ** Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
- ZKR** zákon č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platném znění (Slovensko)
- ZKV** zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
- ZOS** zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele v platném znění
- ZZ** zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v platném znění

1. Úpadek spotřebitelů	- 1 -
2. Krátký úvod do historie právní úpravy úpadku spotřebitelů v ČR	- 4 -
2.1 Zákon o konkursu a vyrovnání	- 4 -
2.2 Insolvenční zákon	- 7 -
3. Míra zadlužení českých domácností	- 9 -
4. Pojem úpadku	- 11 -
4.1 Hrozící úpadek	- 12 -
4.2 Platební neschopnost	- 13 -
5. Způsoby řešení úpadku	- 17 -
6. Oddlužení	- 20 -
6.1 Osobní působnost oddlužení	- 20 -
6.2 Zahájení řízení o oddlužení	- 23 -
6.2.1 Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení	- 26 -
6.2.2 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	- 29 -
6.2.3 Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	- 32 -
6.3 Způsoby provedení oddlužení	- 37 -
6.3.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	- 37 -
6.3.1.1 Postavení zajištěných věřitelů	- 38 -
6.3.2 Oddlužení plněním splátkového kalendáře	- 41 -
6.3.2.1 Postavení zajištěných věřitelů	- 43 -
6.4 Přijetí způsobu oddlužení	- 46 -
6.5 Rozhodnutí o schválení oddlužení	- 51 -
6.5.1 Účinky schváleného oddlužení	- 52 -
6.5.2 Rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	- 53 -
6.5.3 Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře	- 54 -
6.5.4 Zvláštní ustanovení o přezkumu pohledávek	- 56 -
6.6 Zrušení schváleného oddlužení	- 58 -
6.7 Rozhodnutí o splnění oddlužení	- 60 -
6.8 Osvobození dlužníka od placení pohledávek	- 60 -
6.9 Odejmutí a zánik osvobození dlužníka	- 64 -
7. Nepatrný konkurs	- 66 -
7.1 Osobní působnost nepatrného konkursu	- 66 -
7.2 Odchytky od standardního konkursního řízení	- 67 -
8. Závěr	- 70 -
9. Literatura	- 73 -
10. Ostatní prameny	- 74 -
11. Summary in English	- 76 -

1. Úpadek spotřebitelů

Hlavním tématem této práce je řešení úpadku spotřebitelů. Pojem úpadek (v právním slova smyslu) nebo chcete-li bankrot, byl doposud v našich krajích nejčastěji zmiňován téměř výhradně v souvislosti se stavem, který postihuje osoby podnikající (ať už právnické či fyzické). Fyzických osob nepodnikajících jakoby se téměř netýkal. Souviselo to i s poměrně konzervativním přístupem k zadlužování, který byl u nás zakořeněn ještě z dob předlistopadových, kdy žití na dluh bylo spíše výjimečné a i společensky odsuzované.

S nástupem tržní ekonomiky a pronikání nových životních trendů na český trh se ale situace začala měnit a i české domácnosti se přestaly úvěrů a zadlužování obecně bát. Na tom by v zásadě nebylo nic špatného, spotřeba domácností je totiž jedním z hybných motorů ekonomiky. Nutné je ale vidět i odvrácenou stranu takového chování, kterým je narůstající počet osob, které z různých důvodů nejsou schopny své zvýšenou spotřebou motivované dluhy splácet. Objevuje se tak i u nás poměrně nový jev zvaný spotřebitelská insolvence nebo také spotřebitelské (osobní) bankroty.

Předem této práce je nutno zmínit, že ač je **pojem spotřebitel** poměrně běžně užíván i v právních textech pojednávajících o úpadku¹, není jako takovým pojmem práva úpadkového. InsZ jako hlavní pramen současného úpadkového práva v ČR tento pojem nezná. Definice spotřebitele je obsažena v předpisech jiných právních odvětví. Nutno poznamenat, že tyto ale k pojmu spotřebitel přistupují rozdílně.

---

¹ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007; Richter, T.: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. Právní rozhledy. 21/2006 nebo Kavan, P.: Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. Právní rozhledy, č. 12, 2008

V rovině **soukromoprávní** a to především pro účely aplikace zvláštního režimu tzv. spotřebitelských smluv definuje obecně pojem spotřebitele OZ v § 52 odst. 3: „Spotřebitelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.“ Gramatickým výkladem tohoto ustanovení je možno dovodit, že tato obecná definice zřejmě aplikuje pojem spotřebitele na všechny osoby tedy jak fyzické tak i právnické. Vidí tak pojem spotřebitele širěji než evropské směrnice², které tato občanskoprávní úprava spotřebitelských smluv provádí. Je ovšem otázkou, zda by pojem spotřebitele neměl být vykládán eurokonformně tak, že spotřebitelem může být pouze osoba fyzická³. OZ sám navíc není v definici spotřebitele jednotný, když v § 54a odst. 4 písm. c) obsahuje speciální definici spotřebitele, v tomto případě ji však již omezuje pouze na osoby fyzické.

Veřejnoprávní právo nahlíží na spotřebitele poněkud odlišně od úpravy soukromoprávní. Shodně s obecnou definicí OZ však za spotřebitele považuje jak osoby fyzické tak i právnické (§ 2 odst. 1 písm. a) ZOS)⁴.

Definici spotřebitele dále upravují i např. zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (§ 2 písm. d), zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (§ 2 písm. c). Oba již definují spotřebitele pouze jako fyzickou osobu.

Jak vyplývá z povahy úpadkového práva, není možné pro účely této práce bez dalšího doslovně převzít žádnou z výše uvedených definic pojmu spotřebitele. Základem a vodícím motivem všech těchto definic však dle mého názoru je nepodnikatelský charakter, ať už se týká pouze konkrétních dotčených

---

² Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985, Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993., Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES ze dne 26. října 1994, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002

³ K tomu např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, komentář k § 52

⁴ „Fyzické nebo právnické osoby, které nakupují výrobky nebo užívají služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami.“

činností či vztahů nebo obecně osob jako takových. Dále mám i za to, že typicky a v souladu s evropskou úpravou, která je primárním pramenem spotřebitelského práva, je za spotřebitele považována pouze fyzická osoba. Z toho důvodu tedy za **spotřebitele** pro účely této práce dále považuji každou **fyzickou osobu, která není podnikatelem ve smyslu definice podnikatele obsažené v ObchZ⁵**. Odhlížím zde tedy od některých jiných definic, které za spotřebitele považují i některé osoby právnické.

---

⁵ Obecná definice podnikatele z ObchZ zahrnuje (§2 odst. 2 ObchZ):

- a) osoby zapsané v obchodním rejstříku,*
- b) osoby, které podnikají na základě živnostenského oprávnění,*
- c) osoby, které podnikají na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,*
- d) osoby, které provozují zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.*

Podnikáním dle obchodního zákoníku je (§2 odst. 1 ObchZ) „soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.“

2. Krátký úvod do historie právní úpravy úpadku spotřebitelů v ČR

2.1 Zákon o konkursu a vyrovnání

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který nabyl účinnosti dne 1. října 1991, byl napsán primárně pro řešení úpadku osob podnikajících a nezohledňoval specifika, která si žádá úpadek spotřebitelů. I to bylo jedním z důvodů, proč u nás doposavad nebyl úpadek s těmito subjekty spojován. Úprava řešení úpadku v ZKV totiž nebyla na spotřebitele v praxi téměř vůbec aplikovatelná.

Pro ilustraci je možno uvést všefíkájící statistiku jednoho z krajských soudů, kterému příslušela agenda ve věcech konkursních a vyrovnacích. K 3.5.2004 probíhaly u Krajského soudu v Hradci Králové dva tzv. spotřebitelské konkursy dle tehdejšího ZKV, přičemž se ale jednalo o manžele. Vzhledem k celkovému počtu probíhajících řízení ve věci konkursu a vyrovnání, kterých bylo v 1. čtvrtletí roku 2004 na stejném soudě cca 1195, to bylo opravdu zanedbatelné číslo.⁶ Přitom není důvodu se domnívat, že situace na jiných soudech byla zásadně odlišná.

Konkrétní důvody problematičnosti aplikace úpravy ZKV na řešení úpadku spotřebitelů bych rád stručně shrnul v následujících odstavcích.

Hodnota majetku spotřebitelů byla často tak nízká, že ani nepostačovala k úhradě nákladů konkursu, který proto z tohoto důvodu **ani nemohl být prohlášen** (§12a odst. 4 ZKV).

Jednou z největších překážek aplikace ZKV na spotřebitele byla **absence možnosti celkového oddlužení**. Jak vyplývá z § 45 (2) ZKV: „Na základě

---

⁶ Zdroj: Osobní konzultace s JUDr. Jolanou Maršíkovou, místopředsedkyní krajského soudu v Hradci Králové pro věci obchodní a správní.

seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění.“ Uvedené ustanovení v praxi znamenalo, že i po zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení bylo možno vést exekuci na pohledávky či části pohledávek, jež nebyly uspokojeny v konkursním řízení, až do doby než došlo k jejich případnému promlčení. Podmínkou bylo, že úpadce danou pohledávku výslovně nepopřel a že byla řádně zjištěna (§ 45 odst. 2 ZKV). Seznam přihlášených pohledávek vzešlý z přezkumného jednání byl poté považován za exekuční titul, který rozšiřoval výčet exekučních titulů v § 274 OSŘ.⁷

Vzhledem k chybějící možnosti celkového oddlužení se těžko dalo očekávat, že by předlužený spotřebitel sám na sebe podával návrh na zahájení konkursního řízení s vidinou několikaleté možnosti vedení exekuce na majetek, který v budoucnu případně ještě získá.

Fyzické osoby se také mohly cítit diskriminováni, protože u právnických osob de facto ke zbavení se zbytkových dluhů docházelo. Pokud byl totiž z důvodu nedostatku majetku konkurs zamítnut či později ze stejného důvodu zrušen, či zrušen po splnění rozvrhové usnesení docházelo dle § 68 odst. 3 písm. f) a g) ObchZ ke zrušení, následné likvidaci a poté i na základě § 75a odst.2 ObchZ k zániku právnické osoby,⁸ tj. zbytkové dluhy zde de facto zanikly.⁹ Už z podstaty samé však o likvidaci fyzické osoby nelze uvažovat. Fyzická osoba se tak ve vztahu k osobám právnickým dostávala do relativně nevýhodného až diskriminujícího postavení.

Řešení problému absence možnosti oddlužení v praxi nenabídlo ani **vyrovnací řízení**, byť v jeho důsledku zbytkové oddlužení obsahovalo (§ 63 odst. 1 ZKV). Praktickou aplikaci vyrovnání stěžovala příliš vysoká zákonná hranice povinného minimálního uspokojení věřitelů, jejichž pohledávky neměly

---

⁷ Zelenka, J. – Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání. 2.vyd., Praha, Linde 2002, str. 906

⁸ K tomu také Finta, M.: Spotřebitelský konkurs v SRN, Právo a podnikání 11/2003, str. 22

⁹ Pomineme-li teoretickou možnost obnovení likvidace společnosti na základě § 75b odst. 1 a 2 ObchZ

přednostní právo,¹⁰ která byla pro většinu insolventních dlužníků a zejména pro spotřebitele nedosažitelná, a zejména také nutnost odsouhlasení návrhu na vyrovnání věřiteli. Bez souhlasu a proti vůli věřitelů nemohlo být vyrovnání soudem potvrzeno. Dle §66 odst. 1 písm. a) ZKV totiž soud usnesením vyrovnání zastavil, nebyl-li návrh na vyrovnání přijat věřiteli do 90 dnů od povolení vyrovnání.

Ani **nucené vyrovnání** v tomto ohledu přijatelné řešení nenabídlo, byť, podobně jako vyrovnání, obsahovalo i nucené vyrovnání celkové zbytkové oddlužení pro úpadce (§ 42 odst.1). V praxi ale opět jeho aplikaci na spotřebitele bránily striktně nastavené limity minimálního uspokojení věřitelů pohledávek II. třídy (§40 odst. 1 písm. e ZKV), které představovaly největší podíl v pohledávkách u předlužených spotřebitelů¹¹, a dále především nutné odsouhlasení návrhu na nucené vyrovnání většinou konkursních věřitelů přítomných na jednání, jejichž hlasy představují více než tři čtvrtiny přihlášených pohledávek (§38 odst.1 ZKV). Bylo téměř nereálné, že by $\frac{3}{4}$ všech věřitelů dobrovolně souhlasily se zánikem větší části jejich pohledávek bez možnosti jejich dodatečného vymožení.

Dalším obecným problémem konkursního řízení podle ZKV byla jeho zdouhavost. Průměrná délka konkursního řízení se v ČR pohybovala mezi 3-4 roky. Nebyly ale výjimkou konkursy trvající devět let a více.¹² To už je opravdu příliš dlouhá doba a není se co divit, že byl tento stav v podnikatelské sféře značně kritizován. Věřitelé tedy často raději uplatňovali svá práva individuálně v rychlejším řízení exekucním.

---

¹⁰ Uspokojení v minimální výši 30% ve lhůtě dvou let od podání návrhu (§ 50 odst. 1 písm. d) ZKV)

¹¹ Pro potvrzení nuceného vyrovnání soudem, bylo totiž nutné, aby byli tito věřitelé uspokojeni nejméně do výše 15% svých pohledávek a to **nejpozději do jednoho roku od podání návrhu** (§40 odst. 1 písm. e) ZKV). Jedná se sice o nižší hranici než v případě řízení vyrovnacího, té je ale nutno dosáhnout již za jeden rok (oproti dvouleté hranici pro vyrovnání).

¹² Zdroj: Osobní konzultace s JUDr. Jolanou Maršíkovou, místopředsedkyní krajského soudu v Hradci Králové pro věci obchodní a správní.

2.2 Insolvenční zákon

Bylo tedy zřejmé, že spotřebitelský úpadek si pro svou specifickou povahu žádá zcela zvláštní úpravu. I to bylo jedním z důvodů, byť asi ne tím hlavním, pro přijetí nového zákona, který rekonstruoval celé české úpadekové právo.

Dne 9. 5. 2006 byl ve Sbírce zákonů ČR vyhlášen dlouho očekávaný **zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)**. Nutno zmínit i určitou kontroverznost a zdoluhavost příprav tohoto nového zákona.¹³ Zákon měl nabýt účinnosti již k 1.1.2007, což se později ukázalo jako lhůta nereálná, a proto byla účinnost zákona odložena nejprve na 1.7.2007, aby byla poté s konečnou platností stanovena na 1.1.2008.¹⁴ I tak se ale dá říci, že legisvakantní lhůta nového zákona byla poměrně krátká na to jakou důležitost tento zákon pro praxi představuje.¹⁵

Nový InsZ znamená bezesporu přelom v právní úpravě úpadekového práva v České republice a představuje významnou rekonstrukci tohoto právního odvětví, která se svým obsahem inspirovala především v příslušných právních úpravách SRN¹⁶ a USA¹⁷. Zákon konstituuje následující způsoby řešení úpadku nebo nově i hrozícího úpadku: konkurs (známý již z předchozího ZKV), reorganizaci, oddlužení a poté další zvláštní způsoby řešení úpadku či hrozícího úpadku, které se ale týkají pouze určitých subjektů či určitých druhů případů¹⁸. Zvláštním způsobem řešení úpadku šitým takříkajíc na míru spotřebitelům je řízení o oddlužení dle části druhé hlavy V InsZ, na které především bych se v této práci rád zaměřil. Dílčím způsobem také pojednám i o řízení konkursním,

---

¹³ K tomu viz např. Kavan, P.: Stručná zpráva o průběhu prací na novém insolvenčním právu. Právo a podnikání, č. 4, 2005, str. 2 a násl.

¹⁴ Zde je ale nutno poznamenat, že na konkursní a vyrovnací řízení zahájená před 1.1.2008 se i nadále použije ZKV (§ 432 odst. 1 InsZ)

¹⁵ Nabízí se např. srovnání se SRN, kde byla účinnost nového Insolvenčního řádu z roku 1994 odložena až k 1.1.1999

¹⁶ Insolvenční řád z roku 1994 (Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994)

¹⁷ „Bankruptcy Code“ z roku 1978

¹⁸ Zvláštní ustanovení řešení úpadku finančních institucí – část druhá, hlava IV InsZ

konkrétně a zejména o jeho odchylkách, které se uplatní, je-li dlužníkem fyzická osoba, která není podnikatelem.¹⁹

---

¹⁹ Zvláštní ustanovení o nepatrném konkursu (§ 314 a 315 InsZ)

3. Míra zadlužení českých domácností

Zadlužení obyvatel v ČR stoupá stabilně každým rokem zhruba o jednu třetinu. Rekordní nárůst zadlužení zaznamenaly české domácnosti během roku 2007, kdy jejich celkový dluh vzrostl o více než 200 miliard korun. Růst zadlužení v roce 2007 představoval zhruba pětinasobek růstu z roku 2002. V polovině roku 2008 tak hodnota dluhu českých domácností dosahovala již 900 miliard korun. Úvěry obyvatel u bankovních institucí dosáhly na konci července roku 2008 - 750 miliard korun. Z toho největší část představovaly úvěry poskytnuté za účelem bydlení 570 miliard korun, zbylých 180 miliard korun představují spotřebitelské úvěry. Dalších téměř 150 miliard korun dluží domácnosti nebankovním institucím²⁰.

Zvýšení dynamiky zadlužování domácností v roce 2007 bylo způsobeno především rostoucím zájmem o vlastní bydlení a dále také jednorázovým efektem předfinancování stavebních prací z důvodu zvýšení sazby DPH z pěti na devět procent od 1. ledna 2008. I vzhledem k nastupující finanční a hospodářské krizi lze však pro rok 2008 oproti roku 2007 očekávat značné zpomalení růstu zadluženosti českých domácností.²¹

I přes výše uvedená čísla, však lze konstatovat, že ve srovnání s ostatním vyspělým světem je **celková úroveň zadlužení českých domácností** stále zřetelně nižší. Pro hodnocení této úrovně se používá např. poměr dluhu k hrubým disponibilním příjmům domácností, který v ČR v polovině roku 2008

---

²⁰ Zdroj: Jakubík, P.: Už 900 miliard korun, Euro 13.10.2008, strana 112, rubrika: Hyde park, čerpáno z http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081013.html.

²¹ Zdroj: Jakubík, P.: Už 900 miliard korun, Euro 13.10.2008, strana 112, rubrika: Hyde park, čerpáno z http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081013.html.

dosáhl 51 procent. Například ve Velké Británii tento poměr převyšuje 170, v USA 120, v Irsku 130 a v Dánsku nebo Nizozemí dokonce 200 procent.²²

Celková míra zadluženosti domácností tedy zatím není alarmující (odpovídá hodnotám, které euro-zóna vykazovala někdy cca před deseti lety), zneklidňující ale může být dynamika, se kterou se míra zadlužení každým rokem zvyšuje. Dle některých spíše pesimistických propočtů by totiž ČR mohla průměru euro-zóny dosáhnout už někdy kolem roku 2012 (vzhledem k očekávanému poklesu růstu míry zadluženosti v roce 2008 se tak ale zřejmě nestane).²³

Lze tedy uzavřít, že domácnosti v České republice jako celek zatím předlužené nejsou. Roste ovšem zadlužení osob s nízkými příjmy, kteří vychází s penězi s největšími obtížemi a jejichž finanční vzdělání je zcela nedostatečné. Často nejsou schopni splácet své úvěry, berou si proto další půjčky a dostávají se tak do dluhové spirály, ze které těžko hledají cestu ven.

Je zřejmé, že se úpadek nebude vyhýbat ani spotřebitelům (domácnostem) a zřejmě k němu bude docházet stále častěji. Tento trend lze vysledovat jak v ostatních zemích euro-zóny tak i zejména v USA. Vše může být navíc umocněno i nastupující, zdá se celosvětovou, finanční a hospodářskou krizí.

---

²² Zdroj: Jakubík, P.: Už 900 miliard korun, Euro 13.10.2008, strana 112, rubrika: Hyde park, čerpáno z http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081013.html.

²³ Od ledna pomůže dlužníkům z dluhové pasti osobní bankrot, Konkursní noviny č. 1 ze dne 9.1.2008, čerpáno z <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?ida=1810>

4. Pojem úpadku

Klíčovým pojmem celého InsZ a tím pádem i insolvenčního řízení jako takového je pojem úpadku. Jeho důležitost lze seznat i z § 1 InsZ, který upravuje věcnou působnost zákona a zakotvuje i hlavní účel InsZ:

§ 1 InsZ:

“Tento zákon upravuje

*a) řešení **úpadku a hrozícího úpadku** dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnických věřitelů;*

b) oddlužení dlužníka.“

Zákon pracuje se dvěma základními formami úpadku, a to **platební neschopností** (§ 3 odst. 1 a 2 InsZ) a **předlužením** (§ 3 odst. 3 InsZ).

Předlužení jako forma úpadku je aplikovatelné pouze na právnické osoby a na fyzické osoby podnikatele (u spotřebitelů tedy nemůže být zahájeno insolvenční řízení z titulu předlužení). „O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužnickova majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.“

I vzhledem k zaměření této práce (řešení úpadku spotřebitelů) se předlužením zevrubně zabývat nebudu.²⁴ Zdá se navíc, že přijatá úprava definice

---

²⁴ Zde odhlížím od pravděpodobné možnosti aplikace úpravy řízení o oddlužení i na právnické osoby nepodnikatele, u kterých se i předlužení jako forma úpadku uplatní (viz dále Kapitola 6.1)

předlužení nebude pro její praktickou aplikaci úplně nejt'astnější a již ted' se např. objevily hlasy navrhuující předlužení jako formu úpadku z InsZ zcela odstranit.²⁵

V této souvislosti je také na místě upozornit na jistou **pojmovou nejednoznačnost v označení úpadku** danou zejména historickým kontextem české právní úpravy²⁶. Úpadek je používán jako termín zahrnující v sobě jak předlužení, tak i platební neschopnost. Platební neschopnost byla ovšem dříve někdy také označována jako insolvence. Vzhledem k novému InsZ a zejména jeho zkrácenému názvu (Insolvenční zákon) však lze uzavřít, že stejně jako v zahraničí (např. v Německu) je již i u nás pojem „insolvence“ užíván pro označení obou forem úpadku, tedy jak platební neschopnosti tak i předlužení. Mám tedy za to, že pojem insolvence a úpadek lze napříště používat promiscue.

4.1 Hrozící úpadek

Na rozdíl od ZKV InsZ neřeší pouze stav již existujícího úpadku ale i tzv. hrozící úpadek. Dle § 3 odst. 4 InsZ nastává **hrozící úpadek** tehdy, *lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků*. Tento nový institut byl zaveden do našeho zákona z toho důvodu, že v insolvenčním řízení je zpravidla třeba jednat rychle a čím dříve je úpadek či jeho hrozba podchycena, tím větší je i pravděpodobnost jeho odvrácení. Zároveň je zde i předpoklad minimalizace škod z takto včas podchyceného úpadku plynoucích. Podobnou úpravu lze nalézt např. i v § 18 německého InsO. Jak uvádí JUDr. Tomáš Richter, je zjevné, že význam pojmu hrozící úpadek bude třeba naplnit judikatorně, když inherentní omezení časového horizontu predikce je obsaženo

---

²⁵ Jako problematické se jeví zejména poměrování majetku dlužníka se všemi jeho závazky (nejen těmi splatnými – viz úprava v ZKV) a dále i problematičnost oceňování majetku dlužníka a zahrnutí tzv. „ongoing principu“ do stanovení hodnoty tohoto majetku.

²⁶ K tomu např. Kavan, P.: Problematika kvalifikace úpadku a jeho osvědčování – nad podobou nového insolvenčního zákona, Právní rozhledy 4/2003, str. 156

ve slovech „se zřetelem ke všem okolnostem *důvodně* předpokládat“ – s prodlužujícím časovým horizontem predikce se nutně zvyšuje nejistota ohledně všech faktorů, jež je třeba v prognóze zohlednit, a ubývá proto na důvodnosti z nich vyvozovaných předpokladů.²⁷

4.2 Platební neschopnost

Pro spotřebitele jedinou možnou zákonnou formou úpadku je **platební neschopnost** nebo také tzv. „test likvidity“²⁸. Zákonné podmínky, které musí být u platební neschopnosti splněny, jsou kumulativně (§ 3 odst. 1 InsZ):

- 1) tzv. mnohost věřitelů – dlužník má alespoň dva věřitele (zákon stanoví „více věřitelů“)²⁹, kteří vůči němu mají
- 2) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a
- 3) tyto závazky není schopen plnit (z objektivního hlediska).

U tzv. **mnohosti věřitelů** platí důležité pravidlo zakotvené v § 143 odst. 2 in fine InsZ, které omezuje účelové chování insolvenčního navrhovatele (věřitele), jímž by se tuto podmínku pokoušel uměle nastolit. Podle tohoto ustanovení se totiž za další osobu nepovažuje ta osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení. V takovém případě by insolvenční návrh soud zamítl.

Platí, že **neschopnost dostát svým platebním závazkům** musí být objektivní. Z toho důvodu je nezbytné při výkladu definice úpadku ve formě

---

²⁷ Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 202

²⁸ K tomu také viz: Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 125

²⁹ „Podmínka více věřitelů dlužníka je splněna také tehdy, je-li splatná **pohledávka** dalšího (druhého) věřitele **zanedbatelného rozsahu**.“ K tomu viz Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze 17. 6. 1998, Cjpn 19/98, k výkladu ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Autor se domnívá, že není důvodu, aby se tento výklad pro novou úpravu v InsZ změnil. Podobné stanovisko k novému InsZ zatím dle informací autora vydáno nebylo.

platební neschopnosti přihlížet i ke 3. podmínce. Nelze také dlužníkovu neochotu platit zaměňovat za dlužníkovu objektivní neschopnost dostát svým splatným závazkům. Neschopnost platit své splatné závazky je totiž stav, kdy dlužník trpí nedostatkem peněžních prostředků k úhradě těchto závazků, ač jinak projevuje dostatečnou vůli tyto závazky nejen uznat ale i uhradit.³⁰

Zákon poté v odst. 2 téhož paragrafu zakotvuje vyvratitelné domněnky, kdy se má za to, že dlužník není schopen své závazky plnit (presumpce výše uvedeného objektivního hlediska). Jedná se o tyto případy:

- a) dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo
- b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo
- c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo
- d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

Podrobněji bych se zastavil u první z výše uvedených vyvratitelných právních domněnek, kde bude především klíčový výklad pojmu „*podstatná část svých peněžitých závazků*“. Tento neurčitý právní pojem bude muset být dodatečně rozvinut až příslušnou judikaturou. Logicky se nabízí výklad, kdy se podstatnou částí míní část překračující jednu polovinu všech splatných závazků dlužníka³¹. Objevily se však i rozdílné názory, JUDr. Tomáš Richter uvádí: „*Není však žádný důvod domnívat se, že výraz „podstatná část“ by měl být např. synonymem pro slova „většina“.* V každém případě bych plédoval za výklad, při němž bude za podstatnou část považováno cokoli přes, řekněme 1/5 splatných

---

³⁰ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 168

³¹ Viz také Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 169

závazků dlužníka.“³² Je otázkou k jakému názoru se příslušné soudy přikloní či nezaujmou-li nakonec zcela jiné stanovisko v této věci. Pravděpodobně však lze už dnes předeslat, že jako podstatnou část lze mít vždy část nadpoloviční.

Zavedením vyvratitelných právních domněnek splnění objektivního hlediska úpadku ve formě platební neschopnosti zákon vyrovnává určitou informační asymetrii a ulehčuje situaci věřitelům dlužníka, kteří dost často nedisponují informacemi (na rozdíl od dlužníka samého), aby byli sto posoudit dostatečnou objektivitu dlužníkovy platební neschopnosti. Zákon tak pomáhá věřitelům s unesením jejich důkazního břemene týkajícího se doložení této objektivní podmínky, přičemž ale opačné důkazní břemeno nakládá dlužníkovi, na kterém především je, aby věřitelem tvrzenou platební neschopnost vyvrátil.

Zákon dále chrání dlužníka jednajícího v dobré víře, jehož platební neschopnost vznikla z důvodu protiprávního jednání třetí osoby, pokud lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že ji odvrátí v době do 3 měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků. V takovém případě insolvenční soud insolvenční návrh podaný věřitelem zamítne (§ 143 odst. 3 InsZ). U spotřebitele si lze takovou situaci představit tehdy, nastal-li jeho úpadek např. z důvodu protiprávního nevyplácení mzdy zaměstnavatelem (který sám se např. může nacházet v úpadku).

Významnou změnou oproti úpravě platební neschopnosti v ZKV je nově výslovné omezení platební neschopnosti na pouze **peněžité závazky**. Jak uvádí JUDr. Tomáš Richter: „úpadek je fenoménem finančního stavu...Schopnost či neschopnost dlužníka plnit jiné než peněžité závazky může být samozřejmě vážným problémem v jeho podnikatelských činnostech, a má-li dlouhodobý ráz, povede v konkurenční ekonomice nepochybně k odchodu dlužníka z trhu (ať již prostřednictvím insolvenčního řízení či jinak), dokud se však neprojeví

---

³² Richter, T.: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. Právní rozhledy. 21/2006, str. 766

neschopností dlužníka dostát peněžitým závazkům, nemá nic společného s problémy, k jejichž řešení insolvenční právo slouží.³³

---

³³ Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 195, 196

5. Způsoby řešení úpadku

InsZ zakotvuje tři základní způsoby řešení úpadku a sice konkurs, reorganizaci a oddlužení (odhlížím od zvláštních ustanovení řešení úpadku finančních institucí – viz část druhá, hlava IV InsZ).

Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek pouze dlužníka, který je podnikatelem, není to tedy způsob, kterým by se dal řešit úpadek spotřebitelů.

Konkurs, známý již z předchozího ZKV, představuje likvidační formu řešení úpadku, kdy majetková podstata úpadce je zpeněžena a věřitelé jsou zásadně poměrně uspokojeni z výnosu jejího zpeněžení. Konkurs je tzv. spádovou formou řešení úpadku dlužníka, tzn. není-li jeho úpadek z jakéhokoli důvodu řešen reorganizací nebo oddlužením, je řešen pomocí konkursu. Z toho vyplývá, že konkurs je v zásadě přípustný jak pro podnikající tak i nepodnikající právnické a fyzické osoby, tedy i pro spotřebitele.

Konečně **oddlužení** (§389 a násl. InsZ) představuje v našem právním řádu zcela nový institut zacílený primárně na řešení úpadku spotřebitelů (i když ne pouze jich, viz kapitola 6.1). Svoji povahou je více nástrojem sociálním než ekonomickým, když umožňuje „pocitivému“ dlužníku, aby se osvobodil od zbytku svých dluhů a začal takřikajíc „nový život“ bez dluhů (v angloamerické terminologii tzv. „fresh start“).

Při řešení úpadku podnikatelů hrají primární roli zájmy ekonomické. Podnikatel právnická osoba nacházející se v úpadku má v zásadě dvě možnosti, jak tento stav řešit. Buď se dohodne se svými věřiteli na formě své restrukturalizace (reorganizace) nebo trh jednoduše opustí (konkurs). Dochází tak k přirozenému výběru těch subjektů, které mají na trhu své místo a odchodu těch méně úspěšných.

Je však zřejmé, že toto jednoduché ekonomické pravidlo nelze bez dalšího uplatnit i u úpadku domácností. Těžko totiž už jen z povahy věci připustit likvidaci těch fyzických osob, které se ať už z jakéhokoli důvodu a mnohdy i nezaviněně dostaly do finančních potíží. Takový stav si zcela logicky žádá jiný přístup. Nicméně i pro oddlužení lze nalézt **racionální ekonomické důvody**, jak uvádí např. Tomáš Richter: „Oddlužení lze nahlížet ekonomicky jako na pobídku k efektivní míře ekonomické činnosti insolventního dlužníka – příslibem oddlužení za cenu částečného uspokojení věřitelů motivuje insolvenční právo dlužníka k tomu, aby se další transparentní ekonomickou činností vymanil z úpadkové situace, spíše než, aby své budoucí příjmy před věřiteli utajoval, a tím byl vytlačen do tzv. šedé ekonomiky.“³⁴

Zvláštní způsob řešení úpadku domácností není žádné novum, lze ho nalézt i v celé řadě jiných zahraničních právních řádech. První úprava tohoto druhu, kterou se později inspirovaly úpravy přijaté v dalších státech³⁵, byla přijata v USA v roce 1978. Jednalo se o Bankruptcy Code (tzv. „Bankruptcy Reform Act of 1978“, neboli „BRA78“), který je v USA až na několik novelizací v platnosti až dodnes. Spotřebitelům poprvé nabídl poměrně výrazné osvobození od zbytku svých dluhů (tzv. „discharge“).

Přijetím BRA78 (zákon nabyl účinnosti 1. října 1979) došlo k značnému zatraktivnění bankrotu pro domácnosti, což vedlo k obrovskému nárůstu tzv. osobních bankrotů („personal bankruptcy“ nebo také „non-business bankruptcy“). Počet návrhů na prohlášení bankrotu na domácnosti vzrostl z méně než 300 000 v roce 1980 až na více než 2 milióny v roce 2005, kdy představoval dokonce více než 98% všech jak podnikatelských tak i nepodnikatelských návrhů.³⁶ Pro zajímavost je třeba uvést, že počet návrhů na bankrot rostl dokonce i v obdobích vzestupu americké ekonomiky. Po přijetí tzv. Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act v roce 2005 však

---

³⁴ Richter, T.: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. Právní rozhledy. 21/2006, str. 772

³⁵ z nám blízkých států např. SRN, Rakousko nebo Slovensko

³⁶ Zdroj: <http://www.abiworld.org>

došlo k značnému poklesu zájmu o osobní bankrot (na necelých 600 000 návrhů v roce 2006).

6. Oddlužení

6.1 Osobní působnost oddlužení

Klíčovým pro celou úpravu je stanovení **osobní působnosti** oddlužení, jinými slovy určení těch subjektů, které vůbec mohou o oddlužení žádat. Ta je upravena v § 389 odst. 1 InsZ:

„Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.“

Zákon v citovaném ustanovení výslovně vymezuje aktivní legitimaci k podání návrhu na povolení oddlužení pouze pro „dlužníky, kteří nejsou podnikateli“. Dle zákonné dikce se tedy zdá (obecný pojem „dlužník“), že oddlužení je tu nejenom pro domácnosti tedy spotřebitele, ale i pro všechny ostatní subjekty, ať už jsou to fyzické či právnické osoby, za podmínky, že nejsou podnikateli (k pojmu podnikatel viz kapitola 1). Je nutno poznamenat, že aplikaci oddlužení na právnické osoby připouštěla i důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu. Ač přijatá úprava oddlužení doznala oproti navrhovanému znění značných změn a důvodová zpráva tak na svém významu, alespoň co se oddlužení týče, poněkud ztratila,³⁷ mám za to, že v tomto konkrétním případě tomu tak není.³⁸

---

³⁷ K tomu viz také Richter, T.: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. Právní rozhledy. 21/2006, str. 765

³⁸ Toto dovozují z faktu, že klíčový výraz „Dlužník, který není podnikatelem“ v § 389 odst.1 je jak u navrženého tak i přijatého znění totožný.

Původní vládní návrh současného insolvenčního zákona, tak jak byl předložený parlamentu, připouštěl aplikaci oddlužení i na drobné podnikatele - fyzické osoby.³⁹

Již od přijetí InsZ vyvolávala osobní působnost oddlužení poměrně vzrušené debaty. Např. Tomáš Richter v této souvislosti soudí, že kritérium podnikatel/nepodnikatel je chybné a má za to, že rozhodným by mělo být fyzická osoba (oddlužení přípustné)/právní osoba (oddlužení nepřipustné). Dále vyslovuje názor, že připuštěním oddlužení pouze pro fyzické osoby-nepodnikatele zákon upřednostňuje motivaci ke spotřebě před motivací k přijímání podnikatelského rizika fyzickými osobami⁴⁰.

Podobně jako Tomáš Richter i jiní autoři polemizují nad osobní působností oddlužení, když poukazují nad možností zneužití oddlužení pro rozličné typy právnických osob (ať už nadace, spolky, obecně prospěšné společnosti nebo třeba společenství vlastníků).⁴¹ Možnost aplikace oddlužení na tyto právnické osoby nepodnikatele je i dle mého názoru poměrně kontroverzní a vezmeme-li do úvahy především sociální motivaci, která zřejmě k přijetí oddlužení vedla, i těžko pochopitelná.

V této souvislosti bylo také diskutována možnost zneužití oddlužení pro podnikatele, jehož ekonomická situace se blíží úpadku, který raději ukončí podnikání, aby mohl následně využít výhod oddlužení. Podle Bohumila Havla⁴² zákon sice takovátto jednání nezakazuje, nicméně dává soudu možnost zvážit, zda tato jednání nesledují nepoctivý záměr⁴³ nebo nejsou zneužitím práva.

---

³⁹ Původní znění §389 odst. 1 InsZ: „Dlužník, který není podnikatelem, nebo **dlužník - fyzická osoba, která jako podnikatel nemá pracovně právní závazky a nemá více než 20 věřitelů**, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil schválením plánu oddlužení.“

⁴⁰ Richter, T.: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. Právní rozhledy. 21/2006, str. 773

⁴¹ Kavan, P.: Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. Právní rozhledy, č. 12, 2008, str. 436-7.

⁴² Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 51

⁴³ § 395 odst. 1 písm. a) InsZ

Otázkou také zůstává možnost aplikace oddlužení na takové subjekty (jak fyzické tak právnické osoby), které sice podnikají, nicméně v měřítku zcela zanedbatelném, kde jsou tyto podnikatelské aktivity jak v poměru k ostatním činnostem tohoto subjektu tak i v měřítku absolutním pouze marginálního významu (nejčastěji asi fyzická osoba zaměstnanec provozující ve volném čase drobnou podnikatelskou aktivitu např. na základě živnostenského oprávnění). U těchto subjektů by se zřejmě nejednalo o zneužití zákona, naopak je zřejmé, že by těmto osobám možnost oddlužení dána být měla.

Vzhledem k tomu, že patřičná judikatura zatím chybí, může se interpretační pomůckou pro stanovení osobní působnosti oddlužení stát mimo jiné i **Výkladové stanovisko č. 2** ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ze dne 3. června 2008, které jistě bude mít pro praxi soudů velkou interpretační váhu⁴⁴.

Expertní skupina zde v otázce přípustnosti oddlužení dospěla k následujícímu závěru: „*Dlužníkem, který není podnikatelem* se ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 insolvenčního zákona rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem považována za podnikatele a současně nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání. Tím není vyloučena možnost insolvenčního soudu přihlídnout v konkrétní věci k tomu, že dluhy z podnikání jsou nepatrné (srov. např. § 202 odst. 2 o. s. ř.).“

Expertní skupina se zde tedy jednoznačně přiklonila k názoru, že oddlužení je aplikovatelné pouze na nepodnikatele (fyzické i právnické osoby), kteří zároveň nemají dluhy z dříve vykonávané podnikatelské činnosti, přičemž je na zvážení soudu pro zamezení přílišné tvrdosti zákona bagatelní podnikatelské závazky případně opomenout. V této souvislosti zůstává otázkou, zda soud může připustit oddlužení i pro osoby, které sice formálně podnikateli jsou, nicméně jejich dluhy z podnikatelské činnosti jsou v poměru k jejich „spotřebitelským“ dluhům zanedbatelné. Výše uvedené výkladové stanovisko tento případ vysloveně neřeší.

---

⁴⁴ http://www.insolvencizakon.cz/downloads/vykladove_stanovisko_02_2008.pdf in fine

Jinou otázkou zůstává, zda byla zvolená koncepce osobní působnosti oddlužení zvolena šťastně či nikoli. Osobně bych se přikláněl spíše k názoru Tomáše Richtera, že oddlužení by mělo být určeno pouze pro fyzické osoby a to i pro fyzické osoby podnikatele (dle mého názoru přinejmenším ty drobné).

Tento přístup zvolil např. slovenský zákonodárce, který oddlužení připouští v zásadě pro všechny fyzické osoby a to i pro podnikatele bez rozdílu na rozsah jejich podnikání (právníkům osobám oddlužení na Slovensku nepřísluší)⁴⁵.

Stejně tak německý InsO umožňuje oddlužení (§ 286 a násl. InsO, tzv. „Restschuldbefreiung“) pro veškeré fyzické osoby bez rozdílu, zda se jedná o podnikatele nebo nepodnikatele.⁴⁶

6.2 Zahájení řízení o oddlužení

Řízení o oddlužení není samostatným druhem civilního řízení. Probíhá v rámci insolvenčního řízení na základě InsZ, přičemž jeho předmětem je oddlužení jakožto zvláštní způsob řešení dlužníkovy úpadku.

Insolvenční řízení obecně a ne jinak tomu je v případě insolvenčního řízení realizovaného formou oddlužení lze zahájit jen na návrh (zde rozuměj **insolvenční návrh**). Řízení se zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Insolvenční návrh může podat sám dlužník nebo věřitel. Podává-li insolvenční návrh věřitel, je povinen doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit i přihlášku této pohledávky (§105 InsZ). V případě hrozícího úpadku může insolvenční návrh podat pouze dlužník (§97 odst. 3 InsZ). Návrh musí být opatřen úředně ověřeným podpisem nebo zaručeným elektronickým podpisem, jinak se k němu nepřihlíží.

---

⁴⁵ § 166 odst. 1 ZKR

⁴⁶ § 286 InsO

Pro spotřebitele přitom neplatí zákonná povinnost podat insolvenční návrh dle §98 InsZ⁴⁷ a stejně tak i přísná objektivní odpovědnost stíhající osoby, které tuto zákonnou povinnost nesplní (§99 InsZ). V této souvislosti je také nutné zmínit, že v případě insolvenčního návrhu podaného spotřebitelem (jako dlužníkem) nebo na spotřebitele (věřitelský insolvenční návrh) již od účinnosti InsZ **není možné zamítnout takovýto návrh pro nedostatek majetku**. Toto je velmi podstatný rozdíl oproti staré úpravě v ZKV. Pro zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku musí totiž být kumulativně splněny podmínky vyjmenované v § 144 odst. 1 InsZ. Hned prvním takovou podmínkou je, že dlužníkem je obchodní společnost, která byla zrušena rozhodnutím soudu.

Řízení o oddlužení samotné je zahájeno **návrhem na povolení oddlužení** a končí právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení (neskončí-li dříve odmítnutím/zamítnutím návrhu na povolení oddlužení nebo zrušením schváleného oddlužení – viz dále). Rozhodnutím o splnění oddlužení končí i samotné insolvenční řízení (§413 InsZ).⁴⁸

Z výše uvedeného je zřejmé, že není řízení o oddlužení bez insolvenčního řízení (naopak to samozřejmě neplatí).

Podává-li insolvenční návrh dlužník (tedy sám spotřebitel) musí, chce-li řešit svůj (hrozící) úpadek pomocí oddlužení, již s tímto návrhem **spojit** i vlastní **návrh na povolení oddlužení** (§106 odst. 1 InsZ nebo také § 390 odst. 1 InsZ).

V případě **věřitelského insolvenčního návrhu** má dlužník na podání návrhu na povolení oddlužení 30 dnů od doby, kdy mu byl insolvenční návrh věřitele doručen. Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na povolení oddlužení podat (§389 odst. 2 InsZ).

---

⁴⁷ Povinnost podat insolvenční návrh má pouze dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem a dále i zákonní zástupci dlužníka, jeho statutární orgán a likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci (§98 odst.1 a2 InsZ).

⁴⁸ Rozhodnutím o splnění oddlužení však ještě není dosaženo hlavního cíle, se kterým dlužník do oddlužení vstupoval a sice vlastního „oddlužení“, resp. osvobození dlužníka od placení zbytku v řízení o oddlužení neuhrazených pohledávek. K vlastnímu „oddlužení“ může dojít nikoli obligatorně nýbrž jen **na návrh** dlužníka na základě navazujícího řízení zahájeného dle § 414 a násl. InsZ.

Návrh na povolení oddlužení podaný opožděně nebo podaný jinou než oprávněnou osobou insolvenční soud odmítne (§390 odst. 3 InsZ) a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem (§396 odst. 1 InsZ).

V případě že, návrh na povolení oddlužení podala osoba neoprávněná - odlišná od dlužníka, nejeví se automatické spojení rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem jako správné. Zcela neopodstatněně by totiž dlužníkovi odpíralo možnost, aby sám o povolení oddlužení dodatečně požádal nebo aby bylo rozhodnuto o jeho již podaném, byť pozdějším, návrhu na povolení oddlužení.⁴⁹ Případné právo dlužníka na náhradu škody nebo jiné újmy vůči takové osobě, které se zřejmě aplikuje na základě § 147 InsZ ve spojení s § 396 odst. 2 InsZ, by mohlo toto příkoří dlužníkovi částečně odčinit. I tak mám ale za to, že by v takovém případě dlužník ještě měl dostat šanci podat svůj vlastní návrh na povolení oddlužení.

Důležité tedy je, že řízení o oddlužení se počíná až příslušným návrhem na povolení oddlužení, který je buď podán spolu s insolvenčním návrhem dlužníka nebo následně zvlášť po insolvenčním návrhu věřitele (viz výše).

Spotřebitel, který je ve stavu úpadku nebo hrozícího úpadku není ze zákona nijak tlačěn do podání insolvenčního návrhu (a spolu s ním příp. i návrhu na povolení oddlužení), jinými slovy nemá zákonnou povinnost návrh podat (viz výše). Jediná sankce, která by mu teoreticky mohla hrozit je hypotetický trestní postih v případě zvýhodňování věřitele ve stavu úpadku dle § 256a TZ.

Ve většině případů tedy není na místě případné podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení jakkoli uspěchat, protože v případě odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení insolvenční soud automaticky rozhodne o řešení dlužníkovy úpadku konkursem (§396 odst.1 InsZ). Konkurs přitom pro spotřebitele obecně výhodný není, nenabízí totiž oddlužení v užším slova smyslu (osvobození dlužníka od placení pohledávek).

---

⁴⁹ K tomu viz Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 862-3

Spotřebitel si po jeho skončení nese svoje dluhy až do jejich případného promlčení a vystavuje se tak i po skončení insolvenčního řízení nebezpečí dalších exekucí postihujících majetek, který v budoucnosti nabude.

6.2.1 Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

Oproti dřívější úpravě v ZKV je již se samotným zahájením insolvenčního řízení (podáním insolvenčního návrhu) spojena celá řada účinků, které dříve nastupovaly až s prohlášením konkursu (§14 ZKV). Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají **okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku** a trvají, nestanoví-li zákon jinak, až do skončení insolvenčního řízení (§109 odst. 4 a 5 InsZ). Soud má přitom povinnost oznámit zahájení insolvenčního řízení výše uvedenou vyhláškou do 2 hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh.⁵⁰

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení nalezneme především v § 109 InsZ. Ten upravuje tzv. zákonné nebo automatické moratorium,⁵¹ které si klade za cíl uchránit dlužníka a jeho majetek před zničujícím nájezdem jeho věřitelů, když zamezuje individuálnímu postupu vymáhání jejich práv a nastoluje pravidla pro jejich uspokojení daná v insolvenčním řízení. Oproti individuální exekuci sledující zájmy pouze konkrétního jednotlivého věřitele na úkor zájmů ostatních věřitelů je insolvenční řízení vedeno zásadou co nejvyššího ale zpravidla poměrného uspokojení věřitelů (viz §1 a §5 InsZ).

Práva, která je možno uplatnit přihláškou nelze vymáhat individuální žalobou (zákaz nových řízení), dalším účinkem je praktický zákaz (až na pár výjimek)⁵² nabytí nových práv na uspokojení ze zajištění a uplatnění těch starých

---

⁵⁰ Až do 31. prosince 2008 přitom platí přechodné ustanovení § 432 odst. 2 InsZ, na základě kterého, pokud dojde insolvenční návrh insolvenčnímu soudu mimo rozvrženou pracovní dobu, nebo ve dnech pracovního klidu, může insolvenční soud zveřejnit vyhlášku ještě do 2 hodin po zahájení rozvržené pracovní doby.

⁵¹ K tomu viz Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 211

⁵² K tomu viz např. Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, 2.vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 189

jen za podmínek stanovených InsZ a konečně nemožnost provedení výkonu práv či exekucí na majetek dlužníka jakož i jiný majetek, který náleží do podstaty (např. majetek z neúčinných právních úkonů dlužníka).

Dle § 109 odst. 3 InsZ také dochází ke stavení (nebo nezapočetí) běhu promlčecích a prekluzivních lhůt k uplatnění práv, které lze uplatnit pouze přihláškou. Jedná se o významný účinek projevující se především v rovině hmotně-právní, který nastává již okamžikem zahájení insolvenčního řízení a ne tedy až od podání příslušné přihlášky pohledávky, jako tomu bylo v ZKV (§ 20 odst. 8 ZKV).

Se zahájením insolvenčního řízení jsou spojeny i některé jiné účinky, velmi důležitým je především § 111 InsZ omezující dlužníka s **dispozicemi s majetkovou podstatou** a s majetkem, který do ní může náležet. Dlužník je povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nakládání *s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet*, pokud by mělo jít o *podstatné změny* ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených InsZ. Tato omezení se nevztahují na některé případy uvedené v odst. 2 stejného paragrafu, i tak se ale jedná o poměrně výrazné omezení dlužníka v jeho dispozičních oprávněních. Sankcí za neuposlechnutí tohoto zákazu je automatická neúčinnost takových úkonů vůči věřitelům dlužníka (v tomto případě již zřejmě ze zákona, ne tedy až konstitutivním rozhodnutím insolvenčního soudu jako v § 235 odst. 2 InsZ)⁵³.

V této souvislosti je ale na místě upozornit na rozdílné pojetí majetkové podstaty dlužníka v insolvenčním řízení zahájeném na návrh samotného dlužníka od řízení zahájeného na návrh věřitele. Dle § 205 odst. 1 InsZ totiž v případě **insolvenčního návrhu dlužníka** náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení, jakož i

---

⁵³ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 533

majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení. Oproti tomu v případě **insolvenčního návrhu věřitele** náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud nařídil předběžné opatření, kterým zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem, majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka, a majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení po vydání těchto rozhodnutí (§ 205 odst. 2 InsZ).

Je tedy zřejmé, že majetková podstata jako taková vzniká u věřitelského návrhu až okamžikem předběžného opatření soudu nebo rozhodnutím o úpadku dlužníka. Jinými slovy, majetková podstata zde vzniká zpravidla později než u insolvenčního návrhu dlužníka. Důsledkem toho tedy podle Tomáše Richtera i Jiřiny Kotoučové je, že v případě věřitelského návrhu není dlužník až do rozhodnutí o úpadku nebo případného předběžného opatření omezen v nakládání s majetkovou podstatou dle § 111 InsZ.⁵⁴ Na tom nic nemění možnost insolvenčního správce odporovat některým úkonům dlužníka dle § 235 a násl. InsZ.

Zaznamenal jsem ovšem i rozdílný názor na výklad § 111 odst. 1 InsZ, zakládající se na zde uvedeném slovním spojení „s majetkem, který do ní může náležet“. Ten by mohl být chápán i tak, že se jedná o takový majetek, který by do majetkové podstaty náležel, bylo-li by již vydáno příslušné předběžné opatření nebo bylo-li by již rozhodnuto o úpadku, jinými slovy, takto by pro dispoziční oprávnění dlužníka bylo irelevantní, zda insolvenční návrh podal sám nebo ho podal věřitel. Dle mého názoru však tento výklad může jen těžko obstát, protože by poté ustanovení § 205 odst. 1 a 2 pozbývalo dalšího smyslu. Klíčovým interpretačním vodítkem v této věci zřejmě bude až příslušná judikatura vyšších soudů nebo případná zpřesňující novela InsZ. Toto časově rozdílné pojetí majetkové podstaty však může sehrát svojí roli i v jiných případech jako je např. již výše citované ustanovení § 109 InsZ.

---

⁵⁴ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 482; stejně tak Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 226

Jestliže bylo vydáno předběžné opatření dle § 113 InsZ, na základě kterého soud nařídí, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovaly dlužníkovi, ale předběžnému správci, nesprostí se taková osoba svého závazku plněním dlužníkovi, ledaže prokáže, že o předběžném opatření nemohla vědět (§ 114 InsZ). To znamená, že plní-li taková osoba dlužníkovi ač měla plnit předběžnému správci, své povinnosti se nesprostí a bude muset plnit opětovně tentokrát insolvenčnímu správci. Pohledávku vzniklou z předchozího neúčinného plnění si poté bude moci uplatnit přihláškou do insolvenčního řízení.

6.2.2 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Zákon stanoví, že návrh na povolení oddlužení lze podat pouze na **formuláři**. Jeho náležitosti stanoví prováděcí vyhláška Ministerstva spravedlnosti⁵⁵, k dispozici je na webových stránkách ministerstva a je ze zákona zdarma. Oproti tomu pro insolvenční návrh žádný předepsaný formulář není.

Jak vyplývá z výše uvedeného, spotřebitel, který má zájem řešit svůj úpadek pomocí oddlužení musí formálně podávat návrhy dva (insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení), ledaže insolvenční návrh podal dříve některý z jeho věřitelů.⁵⁶

K návrhu na povolení oddlužení musí dlužník připojit (§392 odst. 1 InsZ):

- a) seznam majetku a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil,

---

⁵⁵ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

⁵⁶ Je nutno dodat, že vzájemná provázanost obou návrhů nebyla zřejmě úplně dořešena, i přes to, že formulář Ministerstva spravedlnosti pro návrh na povolení oddlužení je možno použít i jako insolvenční návrh. Není třeba jasné, zda dlužník musí dvakrát přiložit přílohy, které jsou u obou návrhů téměř totožné, konkrétně seznam majetku a závazků jednou ve verzi tak, jak ji požaduje InsZ pro insolvenční návrh (§ 103 a 104 InsZ) a jednou ve verzi tak, jak je přikládána k návrhu na povolení oddlužení (§ 392 InsZ spolu s § 23 a 24 vyhlášky č. 311/2007 Sb. a spolu s formulářem Ministerstva spravedlnosti), či zda postačí v případě dlužnického návrhu přiložit pouze jednu přílohu od každého druhu obsahující shrnující údaje pro oba návrhy.

- b) listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,
- c) písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky.⁵⁷

Významným požadavkem, je i povinnost dlužníka nechat ocenit své nemovitosti a majetek, který slouží k zajištění, **posudkem znalce** (§392 odst. 2 InsZ).

Osoby ochotné zavázat se při povolení oddlužení jako spoludlužníci nebo ručitelé dlužníka musí návrh spolupodepsat. Dále musí návrh podepsat i dlužníkův manžel a výslovně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí, ledaže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevyřádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovacích povinností dlužníkova manžela. Všechny tyto podpisy musí být úředně ověřeny (§392 odst. 3 InsZ).

„Povinnou náležitostí je i uvedení skutečností, ze kterých vyplývá, že hodnota plnění, které v rámci oddlužení dostanou nezajištění věřitelé, bude vyšší než 30% hodnoty jejich pohledávek.“⁵⁸ I přesto, že zákon uvedení těchto skutečností formálně nepožaduje, povinnost jejich doložení vyplývá nepřímo z následného materiálního posouzení návrhu na povolení oddlužení i z ustanovení § 23 písm. i) VInsZ. Na základě § 395 odst. 1 písm. b) InsZ soud návrh na povolení oddlužení zamítne, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s

---

⁵⁷ Ze zákonné dikce jako by vyplývalo, že takovýto písemný souhlas věřitele je povinnou náležitostí návrhu. Z kontextu ale vyplývá, že povinnou náležitostí je pouze v případě byla-li mezi věřitelem a dlužníkem uzavřena příslušná dohoda, že hodnota plnění, kterou při oddlužení obdrží bude nižší než 30 %. Nebyla-li tato taková dohoda uzavřena, není ani co přikládat. V případném písemném souhlasu věřitele musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen (§ 392 odst. 2 InsZ).

⁵⁸ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 867

nižším plněním souhlasí (viz příloha k návrhu na povolení oddlužení ad bod c) výše).

Neobsahuje-li návrh na povolení oddlužení všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, vyzve insolvenční soud usnesením osobu, která jej podala, k jeho opravě nebo doplnění v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů. Současně ji poučí, jak má opravu nebo doplnění provést. Tak postupuje insolvenční soud i tehdy, nejsou-li k návrhu na povolení oddlužení připojeny zákonem požadované přílohy nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti (§393 odst. 1 a 2 InsZ).

Zákonem stanovená maximální 7 denní lhůta pro opravu nebo doplnění návrhu může být v některých případech poměrně krutá, zvláště je-li např. dlužník vyzván, aby doplnil návrh o příslušné znalecké posudky (viz výše). I z toho důvodu není opět na místě případné podání návrhu na povolení oddlužení uspěchat a lze také doporučit před každým takovým podáním vyhledat i případnou právní pomoc.

Návrh na povolení oddlužení insolvenční soud **odmítne**, není-li přes jeho výzvu řádně doplněn a v řízení o něm nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo nejsou-li k němu přes jeho výzvu připojeny zákonem požadované přílohy anebo neobsahují-li tyto přílohy přes jeho výzvu stanovené náležitosti.

Návrh na povolení oddlužení může vzít dlužník zpět, až do okamžiku, kdy insolvenční soud rozhodne o schválení oddlužení (§ 394 odst. 1 InsZ). V této souvislosti může být problematický výklad navazujícího ustanovení § 394 odst. 3 InsZ: „Vzal-li dlužník návrh na povolení oddlužení zpět, nemůže jej podat znovu.“ Jako sporné se může jevit, jestli **zpětvzetí návrhu** na povolení oddlužení konstituuje překážku pouze pro další návrh na povolení oddlužení v rámci téhož řízení nebo odpírá možnost podat návrh na povolení oddlužení již jednou pro vždy. Dle výkladu B. Havla konstituuje zpětvzetí překážku pouze pro to konkrétní insolvenční řízení a nebrání dlužníkovi podat návrh další v rámci

jiného insolvenčního řízení týkajícího se jeho osoby.⁵⁹ Osobně bych se přiklonil k stejnému závěru.

6.2.3 Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

Neodmítne-li soud návrh na povolení oddlužení z důvodů výše uvedených začne se návrhem zabývat z materiálního hlediska. **Návrh zamítne, jestliže** (§ 395 odst. 1 a 2 InsZ):

- a) je jím sledován nepoctivý záměr;
- b) hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí;
- c) jej znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto nebo
- d) dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

Ad a:

Pro materiální posouzení návrhu na povolení oddlužení je klíčový tzv. „**poctivý záměr**“ dlužníka. Výklad tohoto neurčitého právního pojmu dává soudu poměrně širokou diskreci pro rozhodování o návrhu a umožňuje mu zohlednit veškeré okolnosti daného případu, které se mu v této souvislosti jeví jako podstatné. Záměrem zákonodárce bylo zabránit či eliminovat případné zneužití institutu oddlužení. Uvedené ustanovení je třeba také vidět ve světle toho, že je to soud a ne věřitelé dlužníka, kdo rozhoduje o povolení oddlužení (věřitelé nemohou povolení oddlužení jakkoliv ovlivnit).

---

⁵⁹ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 52

Z důvodu tohoto věřitelům „oktrojovanému“ způsobu řešení úpadku dlužníka se jeví jako spravedlivé, aby povolení oddlužení ze strany soudu nepřicházelo automaticky, nýbrž aby mu předcházela i důkladná analýza poctivosti záměru konkrétního dlužníka spolu s naplněním ostatních předpokladů pro povolení oddlužení.

Zákon dále v § 395 odst. 3 InsZ v neuzavřeném výčtu jako vodítko uvádí, kdy lze zejména usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka. Jedná se zejména o ty případy, když ohledně dlužníka či jeho zákonného zástupce⁶⁰ v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek takové osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo když podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo ohledně dlužníka či jeho zákonného zástupce trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

Pojem „nepoctivý záměr“ je jedním z pojmů InsZ čekajícím na dotvoření příslušnou soudní judikaturou. Bude zcela jistě zajímavé sledovat, jaký postoj zde příslušné soudy zaujmou a zda budou tento pojem vykládat spíše restriktivně (pro dlužníka) či extenzivně (proti dlužníkovi).

Ad b):

Podmínka **minimálního plnění**, které mají při oddlužení obdržet nezajištění věřitelé, ve výši alespoň 30 % hodnoty jejich pohledávek, stanovuje minimální zákonnou hranici, kterou je sice možné prolomit, ovšem pouze za předpokladu, že s plněním nižším vysloví příslušný věřitel souhlas.⁶¹ Jedná se o podobné hranice, které obsahoval již ZKV v ustanoveních o vyrovnání nebo nuceného vyrovnání. Aby byl soud vůbec schopen posoudit, zda bude tato podmínka naplněna, je dlužníkovi uložena povinnost v seznamu majetku, který předkládá insolvenčnímu soudu spolu s návrhem na povolení oddlužení, uvést u

---

⁶⁰ U právnických osob je tato podmínka zkoumána i u statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu této osoby.

⁶¹ V této souvislosti je také nutno zmínit ustanovení § 415 InsZ, na základě kterého za podmínek zde uvedených se nezajištěným věřitelům může dostat i plnění nižšího než je zákonná 30 % hranice a to dokonce i bez jejich souhlasu. Viz dále kap. 6.8.

každé položky tohoto majetku i dobu jeho pořízení a odhad obvyklé ceny ke dni pořízení seznamu⁶². V některých případech se dokonce požaduje ocenění majetku znalcem (viz výše).

Ad c):

Dikce tohoto ustanovení je dle mého názoru poměrně nešťastná. Může totiž vyvolávat rozdílné výklady, což se již v praxi i děje. Je totiž otázkou zda uvedené ustanovení vykládat ve smyslu, že o oddlužení lze žádat pouze jednou za život (ať už úspěšně či neúspěšně) nebo zda je tím míněno pouze to, že v případě odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nemůže tatáž osoba opětovně v tom samém řízení o povolení oddlužení žádat. (tzn. překážka pouze pro jedno řízení). J. Kotoučová je toho názoru, že by tato podmínka měla být vykládána jako vyjádření zásady „jednou a dost“, kdy u dlužníka, který již jednou oddlužením prošel nebo se o něj i jen pokoušel (podal neúspěšný návrh), nemůže být oddlužení na základě dalšího návrhu tohoto dlužníka povoleno.⁶³

Oproti tomu B. Havel je jiného názoru, když soudí, že tento výklad je nesprávný. Zákon podle něho nikterak dlužníkovi nebrání, aby se v průběhu svého života pokoušel o opakované povolení oddlužení ani aby oddlužením opakovaně prošel.⁶⁴ Rozuzlení tohoto výkladového problému budou muset zřejmě provést až soudy, nicméně dovolil bych si s přinejmenším jedním důvodem, který zde B. Havel na obranu svého stanoviska uvádí polemizovat. Dle jeho názoru „by bylo absurdní dovozovat, že oddlužením může dlužník projít pouze jednou, když ostatní způsoby řešení úpadku může opakovat.“ Mám za to, že oddlužení nelze porovnávat s ostatními způsoby řešení úpadku, je institutem zcela specifickým a to především z toho důvodu, že může být

---

⁶² Je ale otázkou na kolik bude schopen spotřebitel fundovaně odhadnout obvyklou cenu svého majetku a zda tedy bude tento odhad vůbec v praxi použitelný.

⁶³ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 880

⁶⁴ Viz Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 52

věřitelům vnuceno i proti jejich vůli⁶⁵ Německý InsO kupříkladu umožňuje zbytkové oddlužení vždy jednou za 10 let (viz § 290 InsO).

Ad d):

Tomuto bodu např. P. Kavan vytýká, že hodnotí pouze přístup dlužníka k insolvenčnímu řízení, nikoli však i jeho přístup během určité doby předcházející podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení.⁶⁶ Mám za to, že tento historický přístup dlužníka k tomu, jak se zadlužil, hospodařil atd. může soud zohlednit právě v onom případném nepoctivém záměru dlužníka dle § 395 odst. 1 písm. a) InsZ.

Jak již bylo řečeno, jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení **odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne**, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem (viz 396 odst. 1 InsZ), jakožto spádovým způsobem řešení úpadku v insolvenčním řízení.

Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud **oddlužení povolí**.

Rozhodnutí o povolení oddlužení a stejně tak i rozhodnutí o případném zamítnutí nebo odmítnutí oddlužení a současném prohlášení konkursu je **rozhodnutím o způsobu řešení úpadku**. Podával-li insolvenční návrh dlužník (a spolu s ním i návrh na povolení oddlužení) rozhodne soud o úpadku a způsobu jeho řešení v jednom rozhodnutí (§ 148 odst. 3 InsZ). Jak dále vyplývá z § 134 InsZ soud by měl v případě dlužnického insolvenčního návrhu o úpadku a i o způsobu jeho řešení rozhodnout v jednom usnesení do 15 dnů od podání insolvenčního návrhu spojeným s návrhem na povolení oddlužení.

---

⁶⁵ Povolení oddlužení je zcela v rukou soudu, věřitelé hlasují pouze o způsobu provedení oddlužení dle § 402 InsZ. V potaz by mělo být bráno i ustanovení § 415 InsZ, na základě kterého se nezajištěným věřitelům proti jejich vůli může dostat i méně než 30 % hodnoty jejich pohledávek a přesto může být dlužník osvobozen od placení zbytku svých pohledávek.

⁶⁶ Kavan, P.: Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. Právní rozhledy, č. 12, 2008, str. 436.

V insolvenčním řízení zahájeném na základě insolvenčního návrhu věřitele, kde dlužník podává návrh na povolení oddlužení až dodatečně do 30 dnů po tom, co je vyrozuměn o věřitelském insolvenčním návrhu (§390 odst. 1 InsZ), rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 30 dnů po rozhodnutí o úpadku⁶⁷ (§ 149 odst. 2 InsZ).

Časový moment vydání rozhodnutí o úpadku dlužníkovy a rozhodnutí o způsobu jeho řešení má mimo jiné také vliv na možnost započtení pohledávek v insolvenčním řízení (§ 140 odst. 2 a 3 InsZ).

V rozhodnutí o úpadku⁶⁸ insolvenční soud určí lhůtu pro přihlašování pohledávek (§ 136 odst. 2 písm. d)), která v případě insolvenčního návrhu dlužníka spojeného s návrhem na povolení oddlužení činí vždy 30 dnů (§ 136 odst. 4 InsZ). V případě věřitelského návrhu soud určí tuto lhůtu ve standardním zákonném rozmezí 30 dnů až 2 měsíců od rozhodnutí o úpadku (§ 136 odst. 3 InsZ). Dále v tomto rozhodnutí insolvenční soud svolá schůzi věřitelů tak, aby se konala nejpozději do 2 měsíců od rozhodnutí o úpadku a určí i termín přezkumného jednání, tak aby se konalo nejpozději do 2 měsíců po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, ne však dříve než po 7 dnech od uplynutí této lhůty. Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, určí insolvenční soud termín prvního přezkumného jednání tak, aby se konalo

---

⁶⁷ V případě věřitelského návrhu však není soud vázán žádnou lhůtou, do kdy musí učinit rozhodnutí o úpadku. Zákon pouze stanoví, že soud je povinen do 10 dnů od podání insolvenčního návrhu učinit úkony směřující k rozhodnutí ve věci. Lze si teoreticky i představit, že soud v případě věřitelského návrhu posečká na případný dlužníkův návrh na povolení oddlužení (nebo na uplynutí lhůty k podání takového návrhu – poté nezbyvá než prohlásit konkurs jako způsob řešení úpadku) a rozhodnutí a úpadku i v tomto případě spojí s rozhodnutím o způsobu jeho řešení. Striktně vzato, je ale pravda, že by o úpadku zřejmě měl rozhodnout dříve samostatným rozhodnutím (jak vyplývá z § 149 odst. 2 InsZ) a o způsobu jeho řešení rozhodnout až následovně do 30 dnů po tomto rozhodnutí.

⁶⁸ Jen pro rekapitulaci:

Podával-li insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení dlužník, je toto rozhodnutí vždy spojeno s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

Podával-li insolvenční návrh věřitel, je rozhodnutí o způsobu řešení úpadku vydáváno samostatně do 30 dnů po rozhodnutí o úpadku (§149 odst. 2 InsZ).

nejpozději do 15 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek⁶⁹ (§ 137 odst. 2 InsZ).

6.3 Způsoby provedení oddlužení

Povolením oddlužení řízení o oddlužení vstupuje do své další fáze, ve které se bude rozhodovat o vlastním způsobu oddlužení. Zatímco o povolení oddlužení, nastartování celého procesu, rozhodoval pouze soud, když posuzoval formální a věcné podmínky jeho povolení, při určení způsobu řešení oddlužení se již po právu dostávají ke slovu věřitelé, jakožto hlavní vlastníci aktiv upadajícího dlužníka, kteří volí jeden ze dvou možných zákonem upravených způsobů provedení oddlužení.⁷⁰

InsZ upravuje dva způsoby oddlužení a sice oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a oddlužení plněním splátkového kalendáře (§ 398 odst. 1 InsZ).

6.3.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je svým charakterem podobné řízení konkursnímu. Však se při něm také postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu (§ 398 odst. 2 InsZ). Podstatou tohoto způsobu oddlužení je zpeněžení majetku dlužníka náležejícího do majetkové podstaty a uspokojení věřitelů z takto získaného výtěžku zpeněžení. Oproti konkursu však do majetkové podstaty nenáleží majetek, jenž dlužník nabude od okamžiku zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním

---

⁶⁹ Ta je v tomto případě fixní – 30 dnů od rozhodnutí o úpadku (viz výše)

⁷⁰ Zcela jinou **pro dlužníka méně příznivou koncepci zvolil slovenský zákonodárce**, když jako bránu do oddlužení požaduje předchozí proběhnutí konkursu. Po něm následuje tříleté zkušební období, v němž dlužník musí odevzdávat správci k uspokojení věřitelů soudem stanovenou část svých příjmů, nejvýše však 70 procent svých čistých příjmů za uplynulý rok (§ 168 ZKR). Plní-li dlužník po celou zkušební lhůtu své právní povinnosti, rozhodne soud po jejím uplynutí o jeho oddlužení (§ 171 ZKR).

rejstříku.⁷¹ Takový majetek zůstává dál dlužníkovi a nepodléhá zpeněžení v rámci insolvenčního řízení.

Zpeněžení se může dít, stejně jako v řízení konkursním, třemi způsoby a to veřejnou dražbou, prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí a konečně prodejem majetku mimo dražbu (§ 286, 287 a 288 InsZ). Zpeněžení majetkové podstaty provádí insolvenční správce, přitom ke konkrétnímu způsobu zpeněžení dává souhlas věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů, v případě, nebyl-li věřitelský výbor ustanoven (§ 286 odst. 2 InsZ, § 68 InsZ)⁷². K prodeji mimo dražbu tzv. „z volné ruky“ je třeba navíc i souhlas insolvenčního soudu.

Hlavní nevýhodou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je, že dlužník přichází o veškerý majetek spadající do majetkové podstaty k okamžiku účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení⁷³. Dlužníkovi ale na druhou stranu zůstává veškerý majetek, který nabude od okamžiku účinnosti tohoto rozhodnutí (zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku).

6.3.1.1 Postavení zajištěných věřitelů

Postavení **zajištěných věřitelů** není v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty InsZ přímo upraveno. Jejich postavení je upraveno převážně toliko nepřímo pomocí odkazů na užití příslušných ustanovení o konkursu. § 398 odst. 2 InsZ stanoví, že se na oddlužení zpeněžením majetkové podstaty použijí obdobně „ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu“ (Část druhá, hlava první, díl pátý InsZ) a dále § 408 odst. 2 InsZ odkazuje na užití ustanovení

---

⁷¹ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, 2.vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 608-9 nebo také

Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1 . vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 482; stejně tak Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 889

⁷² A nebyl-li ustanoven ani jeden z těchto věřitelských orgánů, poté způsob zpeněžení majetkové podstaty schvaluje schůze věřitelů (§ 46 odst. 2 in fine InsZ).

⁷³ netýká se majetku, který je vyloučen z režimu majetkové podstaty dle § 207 InsZ

InsZ o konečné zprávě a rozvrhu v konkursu (Část druhá, hlava první, díl sedmý InsZ).

Těmito odkazy dospějeme k užití ustanovení § 305 odst. 1 InsZ. Z něho vyplývá, že se zajištěné pohledávky uspokojují kdykoli v průběhu řízení ještě před rozvrhem v rozsahu, ve kterém stačí výtěžek zpeněžení zajištění na pokrytí jejich pohledávek (jak vyplývá z dalšího odkazu na § 298 a § 299 odst. 1 InsZ). Právě z tohoto druhého odkazu na § 298 a § 299 odst. 1 je teprve možno dovodit, že se zajištění věřitelé v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty uspokojují z výtěžku zpeněžení zajištění.

Zákonodárcem zvolená konstrukce dle mého názoru není příliš šťastná. Poněkud problematické se mi totiž v této souvislosti jeví, že zde chybí jednoznačná a jasná úprava postavení zajištěných věřitelů (viz také výkladové problémy níže). Zákon zřejmě záměrně neodkazuje na obdobné užití ustanovení o nakládání s výtěžkem zpeněžení v konkursu (Část druhá, hlava první, díl šestý InsZ), když odkazuje zprostředkovaně a omezeně (pomocí § 305 odst. 1 InsZ) na užití pouze části ustanovení § 298 a § 299 odst. 1 InsZ, které se týkají pouze rozsahu uspokojení zajištěných pohledávek před rozvrhem.

Záměrné vynechání odkazu na užití ustanovení InsZ o nakládání s výtěžkem zpeněžení v konkursu má dle B. Havla⁷⁴ za následek, že se **zajištění věřitelé** v řízení o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty **uspokojují pouze z výtěžku zpeněžení zajištění** a to i v případě, kdy tento výtěžek na uspokojení celé jejich pohledávky nestačí. Jinými slovy nepoužije se ustanovení § 299 odst. 1 in fine InsZ, na základě kterého by neuspokojená část jejich pohledávky byla automaticky brána jako pohledávka přihlášená a uspokojena spolu s ostatními nezajištěnými pohledávkami v rámci rozvrhu. Takovýto výklad je vůči zajištěným věřitelům poměrně tvrdý a pokud bude v praxi soudy uplatňován, odrazí se dle mého názoru ve zhoršení přístupu domácností k

---

⁷⁴ Zdroj: Školení na nový Insolvenční zákon (B. Havel)

úvěrovému financování a také ve zvýšených nákladech domácností na úvěrové financování⁷⁵.

Opačný názor zastává např. J. Kotoučová, která má za to, že pokud by v oddlužení byli zajištění věřitelé uspokojováni pouze z výtěžku zpeněžení, vznikla by tím neodůvodněná nerovnost věřitelů.⁷⁶

Osobně si také myslím, že výklad B. Havla může být poměrně kontroverzní. Mám za to, že pokud by zákonodárce opravdu zamýšlel učinit takovýto podstatný zásah do práv zajištěných věřitelů, měl tak říci zcela explicitně a transparentně (ne pouhým částečným odkazem na některá ustanovení konkursu⁷⁷). V této souvislosti bych také rád zmínil základní zásadu insolvenčního řízení upravenou v § 5 písm. c) InsZ, která chrání práva věřitelů nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení, nestanoví-li InsZ jinak. Na druhou stranu je ale pravda, že zajištění věřitelé nemohou hlasovat o přijetí způsobu oddlužení a to ani v rozsahu, ve kterém by byli na základě ustanovení § 167 odst. 2 InsZ de facto v pozici věřitelů nezajištěných⁷⁸ (viz dále), což zákonodárce stanovil zcela explicitně (§ 402 odst. 1 InsZ). Toto ustanovení by mohlo nasvědčovat tomu, že zákonodárce zřejmě opravdu zamýšlel omezit práva zajištěných věřitelů pouze na výtěžek zpeněžení jejich zajištění, jakkoli nespravedlivé se to vůči zajištěným věřitelům může zdát.

---

⁷⁵ Zajištění věřitelé budou muset totiž toto zvýšené riziko kompenzovat a promítnou ho s největší pravděpodobností i do výše od tohoto rizika odvislé úrokové míry.

⁷⁶ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 892

⁷⁷ Nejsm si jistý, jestli by nebylo možné úpravu § 290 odst. 1 in fine InsZ použít v oddlužení v rámci užití analogie, kdy InsZ na jiném místě řešení této otázky neupravuje a explicitně nestanoví, že by práva zajištěných věřitelů v oddlužení byla omezena pouze na výtěžek zpeněžení zajištění.

⁷⁸ Typicky v případě, že hodnota zajištění zjištěná v insolvenčním řízení na základě znaleckého posudku nedosahuje výše zajištěné pohledávky. V celém rozsahu své pohledávky se zajištěný věřitel do pozice nezajištěného věřitele přesune v případě, že hodnota jeho zástavy se ukáže jako nulová. V praxi je také možné představit si i situaci, kdy zástavní věřitel sice formálně zajištěn je, ale přísluší mu právo ze zajištění např. až druhého pořadí, přičemž právo zástavního věřitele prvního pořadí na uspokojení ze zástavy hodnotu zástavy zjištěnou v insolvenčním řízení zcela nebo z části vyčerpá. V důsledku toho se poté dle mého názoru takový zástavní věřitel druhého pořadí dostává rozšiřujícím výkladem § 167 odst. 2 InsZ de facto také do postavení věřitele nezajištěného. Mám za to, že i tento fakt, by měl být při aplikaci ustanovení § 167 odst. 2 InsZ zohledněn. Tento výklad je dle mého názoru v souladu i se základními zásadami insolvenčního řízení obsaženými v § 5 InsZ.

Přijmutí premisy B. Havla o záměrném opomenutí odkazu užití ustanovení dílu šestého části druhé hlavy první InsZ na oddlužení, se však dle mého názoru může přesto jevit jako problematické. Konkrétně mám na mysli z toho plynoucí nemožnost aplikace ustanovení § 299 odst. 2 InsZ v řízení o oddlužení (výslovný odkaz na toto ustanovení totiž chybí). To by v praxi mohlo znamenat, že zpeněžením věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty v oddlužení zajištění pohledávky zajištěného věřitele nezaniká (toto platí i pro oddlužení plněním splátkového kalendáře – viz dále). Takový výklad by byl poněkud absurdní, přinejmenším tehdy, kdy zajištěný věřitel již jednou výtěžek zpeněžení zajištění v rámci insolvenčního řízení obdržel. V případě, kdy zajištěný věřitel svoji pohledávku do insolvenčního řízení nepřihlásil a nebyl tedy uspokojen z výtěžku jejího zpeněžení, mohl by zřejmě po skončení insolvenčního řízení nadále uplatňovat svá práva ze zajištění, která zpeněžením v insolvenčním řízení nezanikla.

Zajištění věřitelé mohou také insolvenčnímu správci dávat pokyny směřující ke zpeněžení, kterými je za podmínek § 293 InsZ insolvenční správce vázán.

6.3.2 *Oddlužení plněním splátkového kalendáře*

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky⁷⁹. Tuto částku rozvrhne dlužník mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení (§ 398 odst. 3 InsZ).

---

⁷⁹ § 279 odst. 2 OSŘ

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se dlužník po dobu 5 let vzdá části svých příjmů ve prospěch svých věřitelů, zůstane mu ale majetek, který nabyt až do schválení oddlužení (kromě majetku podléhajícímu zajištění). Povinností dlužníka je splácet celých 5 let podle **schváleného splátkového kalendáře**, ledaže by uspokojil své věřitele dříve. Dosažení minimální zákonné míry uspokojení nezajištěných věřitelů (30 %) samozřejmě není důvodem pro ukončení splátkového kalendáře, resp. oddlužení se tímto nepovažuje za splněné.⁸⁰ Důležité také je, že případné hodnoty získané dědictvím nebo darem musí dlužník zpeněžit a jejich výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře (§ 412 odst. 1 písm. b) InsZ).

Výhodou oddlužení plněním splátkového kalendáře (oproti oddlužení zpeněžením majetkové podstaty) je, že dlužník nepřijde o případnou nemovitost v jeho vlastnictví sloužící mu například k trvalému bydlení.⁸¹ Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty podléhá totiž zpeněžení i nemovitost, kterou dlužník využívá k bydlení své rodiny. Na základě ustanovení § 285 odst. 2 a 3 InsZ, je poté dlužník povinen takovou nemovitost nebo byt po jejím zpeněžení vyklidit. Při vyklizení mu přísluší stejná bytová náhrada jako při výpovědi z nájmu bytu dané nájemci pro hrubé porušení povinností vyplývajících z nájmu bytu.⁸²

---

⁸⁰ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 890

⁸¹ Za předpokladu, že tato nemovitost není předmětem zajištění.

⁸² § 712 odst. 5 OZ: „**Skončil-li nájemní poměr výpovědí pronajímatele podle § 711 odst. 2 písm. a), b), c) a d), stačí při vyklizení poskytnout přístřeší. Jde-li o rodinu s nezletilými dětmi a skončil-li nájemní poměr výpovědí pronajímatele podle § 711 odst. 1 písm. c) a d), může soud na návrh nájemce, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, rozhodnout, že nájemce má právo na náhradní ubytování, popřípadě na náhradní byt;** v těchto případech může být bytová náhrada poskytnuta i mimo obec, v níž je vyklizovaný byt. Přístřeším se rozumí provizorium do doby, než si nájemce opatří řádné ubytování a prostor k uskladnění jeho bytového zařízení a ostatních věcí domácí a osobní potřeby.“

V zásadě má tedy úpadce právo pouze na přístřeší. Věta druhá citovaného ustanovení obsahuje legislativní chybu technického rázu, když odkazuje na § 711 odst. 1 OZ, který však v současně platném znění důvody výpovědi z nájmu bytu neupravuje. Zřejmě by však výkladem bylo možno tuto legislativní chybu překlenout s poukázáním na dřívější znění OZ platné před velkou novelou ustanovení o nájmu bytu z roku 2006. § 711 odst. 1 písm. c) OZ ve znění před touto novelou totiž obsahoval právě důvod výpovědi ve formě „hrubého porušení povinností vyplývajících z nájmu bytu“. Poté by mohl soud za předpokladu, že by se jednalo o

Na druhou stranu je ale nutné opět zdůraznit, že volba způsobu oddlužení je v zásadě na věřitelích⁸³ a v případě, že usoudí, že dosáhnou vyšší míry uspokojení volbou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (vlastní-li dlužník nemovitost, zřejmě tomu tak bude), dlužník o svoji nemovitost s největší pravděpodobností přijde.

6.3.2.1 Postavení zajištěných věřitelů

Zajištění věřitelé se stejně jako u oddlužení zpeněžením majetkové podstaty uspokojují z výtěžku zpeněžení zajištění. InsZ to v tomto případě již stanoví zcela explicitně (§ 398 odst. 3 InsZ). Při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu (§ 398 odst. 3 in fine InsZ). V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty byl odkaz na užití ustanovení o konkursu širší a sice na všechna „ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu“ ne tedy pouze na „ustanovení o zpeněžení zajištění“.

Klíčové je vyložit, jaké všechny ustanovení je možno subsumovat pod **ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu**. Zřejmě tomu ale budou pouze ustanovení dílu pátého části druhé hlavy první InsZ a ne již ustanovení navazujícího dílu šestého týkajícího se nakládání s výtěžkem zpeněžení v konkursu. Tak alespoň dovozuje B. Havel⁸⁴, který má stejně jako u oddlužení zpeněžením majetkové podstaty i v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře za to, že se zajištění věřitelé uspokojují pouze z výtěžku zpeněžení zajištění a to i v případě, kdy tento výtěžek na uspokojení celé jejich pohledávky nestačí. Dle jeho názoru se tedy neaplikuje § 299 odst. 1 in fine, protože na něho v oddlužení chybí výslovný odkaz (viz také výše výklad v kap. 6.3.1.1).

---

rodinu s nezletilými dětmi a byly-li by pro to důvody zvláštního zřetele hodné, rozhodnout, že úpadce má právo na náhradní ubytování, popřípadě na náhradní byt.

⁸³ Jak vyplývá z § 402 odst. 3 InsZ. Jedině v případě, že by ani jeden ze způsobů oddlužení nezískal prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů podle § 402 odst. 3 InsZ, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud (§ 402 odst. 4 InsZ).

⁸⁴ Zdroj: Školení na nový Insolvenční zákon (B. Havel).

Tomu lze ale podobně jako v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty oponovat tím, že zřejmě bude třeba na oddlužení plněním splátkového kalendáře aplikovat i ustanovení konkursu o nakládání s výtěžkem zpeněžení (díl šestý). Přinejmenším se jedná o ustanovení § 298 InsZ a dále ustanovení, že „zajištění věřitelé se uspokojí podle pořadí, v jakém vznikl právní důvod zajištění, z té části výtěžku, který na ně připadá, nedohodnou-li se písemně jinak“ (§ 299 odst. 1 InsZ). Stejně tak aplikace ustanovení § 299 odst. 2 InsZ mi přijde více než logická. Přijmeme-li ale závěr, že je třeba aplikovat i tyto ustanovení (zřejmě na základě analogie), na které chybí výslovný odkaz, potom je ale nutné i náležitě zdůvodnit, proč zároveň i neaplikovat ustanovení § 299 odst. 1 in fine, zvláště tehdy, kdy InsZ pro oddlužení speciální úpravu neobsahuje. Jediným argumentem podporujícím takový výklad tak opět vidím ustanovení § 402 odst. 1 InsZ o tom, že zajištění věřitelé nemohou hlasovat o přijetí způsobu oddlužení a to ani v rozsahu, ve kterém by byli na základě ustanovení § 167 odst. 2 InsZ de facto v pozici věřitelů nezajištěných.

J. Kotoučová, je opět jiného názoru než B. Havel. V případě, že se zástavní věřitel v souladu s § 167 odst. 2 InsZ dostane ať už z části nebo i v celém rozsahu své pohledávky de facto do pozice věřitele nezajištěného, nebo v případě, kdy výtěžek zpeněžení zajištění nestačí na úhradu jeho pohledávky, měl by mít v tomto rozsahu právo na uspokojení v rámci splátkového kalendáře spolu s ostatními nezajištěnými věřiteli.⁸⁵

Pokud přijmeme výše uvedený názor J. Kotoučové, že v případě nedostatečnosti zajištění bude zajištěný věřitel uspokojován i v rámci splátkového kalendáře, je nutné vypořádat se i s následující situací, která by mohla v praxi nastat.

Jedná se o případ, kdy by se nedostatečnost hodnoty zajištění ukázala až při zpeněžení předmětu zajištění a ne již vyhotovením znaleckého posudku v insolvenčním řízení (§ 219 odst. 4 InsZ). Mám za to, že by soud měl k tomuto

---

⁸⁵ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 892

faktu přihlédnout a zahrnout pohledávku zajištěného věřitele v rozsahu v jakém nebyla uspokojena z výtěžku z předmětu zajištění do pohledávek uspokojovaných ze splátkového kalendáře. Jak již bylo řečeno, § 398 odst. 3 in fine totiž v otázce zpeněžení zajištění odkazuje na obdobné použití ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu. Pokud bychom v rámci rozšiřujícího výkladu nebo pomocí užití analogie (viz výše) mezi tato ustanovení zařadili i § 299 odst. 1 InsZ, bylo by možné uzavřít, že se neuspokojená část zajištěné pohledávky nemusí znovu přihlašovat a uspokojí se stejně jako ostatní přihlášené (nezajištěné) pohledávky.

Problém ale může být, kdyby fakt o nedostatečnosti zajištění vyšel najevo až po právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení. Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře totiž obligatorně obsahuje i poměr pohledávek nezajištěných věřitelů, který je rozhodující pro stanovení částek placených dlužníkem na základě splátkového kalendáře jednotlivým nezajištěným věřitelům (§ 406 odst. 3 písm. a) InsZ). Je zřejmé, že případné zahrnutí této „nové“ nezajištěné pohledávky do splátkového kalendáře by se neobešlo bez změny tohoto rozhodnutí. Zákon ale s takovou situací zřejmě nepočítá, protože obnova řízení v insolvenčním řízení v zásadě možná není (viz § 96 InsZ).

Je otázkou, jestli by tento zákaz nemohl být pro tento případ překonán výkladem za použití základní zásady insolvenčního řízení upravené v § 5 písm. a) InsZ: *„insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.“* Toto si zde ale nedovolím předjímat.

V této souvislosti pokládá také B. Havel⁸⁶ za možné, aby se dlužník dohodl se zajištěným věřitelem, že se nebude uspokojovat z předmětu zajištění a místo toho se spokojí s pozmeněným splátkovým kalendářem. Jsem stejného

---

⁸⁶ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 53

názoru, že pokud se tak obě strany dohodnou neměl by zákon jejich oboustranně projevené vůli bránit.

Je ale otázkou, zda lze takovou dohodu v současné úpravě insolvenčního řízení realizovat. Narážím zde především na ustanovení § 398 odst. 3 InsZ, které při stanovení splátkového kalendáře zmiňuje pouze uhrazení pohledávek nezajištěných věřitelů, když ty zajištěné zcela opomíjí. Řešením by bylo prohlásit celé ustanovení § 398 odst. 3 InsZ za dispozitivní, tak jak to např. ve výše citovaném článku presumuje B. Havel.

6.4 Přijetí způsobu oddlužení

Rozhodnutí o volbě způsobu oddlužení je, jak již bylo řečeno, téměř výhradně v rukou věřitelů dlužníka. Ti mohou hlasovat o přijetí způsobu oddlužení na schůzi věřitelů nebo mimo ní a to dokonce i před zahájením samotného insolvenčního řízení (tzv. „předbalené oddlužení“)⁸⁷.

Podmínkou pro **hlasování mimo schůzi věřitelů** společnou pro hlasování jak před zahájením insolvenčního řízení tak i po jeho zahájení je, že se věřitelé měli možnost seznámit s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají informacím, které musí být obsaženy v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách (§400 odst. 1 InsZ) a dále že hlasují písemně, podáním výslovně označeným jako "Hlasovací lístek", které nesmí obsahovat žádný jiný právní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu (§401 odst. 1 a 2 InsZ). Náležitosti hlasovacího lístku stanoví VInsZ.

Hlasovací lístek musí být doručen insolvenčnímu soudu nejpozději v den předcházející schůzi věřitelů. Hlasují-li věřitelé před zahájením insolvenčního řízení doručuje se hlasovací lístek dlužníkovi a to nejpozději posledního dne

---

⁸⁷ § 400 odst. 1 InsZ

lhůty, kterou dlužník k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil; tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.

Nehlasovali-li všichni k tomu oprávnění věřitelé o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů, svolá insolvenční soud za tímto účelem schůzi věřitelů. Pokud se po svolání schůze věřitelů ukázalo, že všichni věřitelé již hlasovali mimo schůzi věřitelů, soud svolanou schůzi zruší (§399 odst. 3 InsZ).

Zákon konstituuje **povinnost dlužníka zúčastnit** se této schůze věřitelů **osobně** a zodpovědět dotazy přítomných věřitelů. Jestliže se dlužník bez omluvy nedostaví nebo neshledá-li insolvenční soud jeho omluvu důvodnou, má se za to, že vzal návrh na oddlužení zpět se všemi důsledky, které z toho vyplývají (tj. viz § 394 a 396 InsZ). Povinnost zúčastnit se schůze věřitelů svolané za účelem přijetí způsobu oddlužení platí i pro insolvenčního správce (§399 odst. 2 InsZ), který má v této souvislosti také další velmi důležitou povinnost. Má-li insolvenční správce za to, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, upozorní na ně před rozhodnutím schůze věřitelů o způsobu oddlužení a v případě, kdy se taková schůze nekoná, do 3 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku (§ 403 odst. 1 InsZ).

Rozhodnutí o způsobu oddlužení je přijato, pokud pro něho byla získána **prostá většinou hlasů nezajištěných věřitelů** počítaná podle výše jejich pohledávek. Sporné by mohlo být, zda pro přijetí způsobu oddlužení stačí prostá většina hlasů přítomných věřitelů nebo je nutná většina hlasů všech věřitelů, tedy ne jenom těch přítomných (zákon se totiž nevyjadřuje zcela přesně, když říká, že rozhodnutí je přijato: „prostou většinou hlasů nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek“, viz § 402 odst. 3 InsZ). Obecná úprava hlasování na schůzi věřitelů obsažená v §49 odst. 1 InsZ vyžaduje pro přijetí usnesení na schůzi věřitelů většinu hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů. § 399 odst. 1 InsZ přitom upravuje, že *„není-li dále stanoveno jinak, platí o*

hlasovacím právem věřitelů při oddlužení obdobně § 49 až 53“⁸⁸. J. Zelenka⁸⁸ vykládá citované ustanovení § 402 odst. 3 InsZ v souladu s touto obecnou úpravou, když tvrdí, že věřitelé rozhodují o přijetí způsobu oddlužení většinou hlasů pouze přítomných věřitelů.

Naproti tomu J. Kotoučová⁸⁹ zastává názor, že pro přijetí je třeba souhlasu většiny hlasů všech věřitelů, ne jenom těch přítomných.

Osobně bych se spíše přikláněl k názoru J. Kotoučové. Mám totiž za to, že vypustil-li zákonodárce slovo „přítomných“, neučinil tak bezdůvodně a měl tedy pro tento případ spíše na mysli většinu všech věřitelů, i když to zde explicitně nestanoví. Pokud by se totiž měla aplikovat obecná úprava kvora a většiny pro přijetí rozhodnutí dle § 49 odst. 1 InsZ, nemusel by se na tomto místě o kvoru a většině vůbec zmiňovat (jak vyplývá z ustanovení § 399 odst. 1 první věta). Stejně tak lze soudit, že hlasování schůze věřitelů o přijetí způsobu oddlužení je spíše z těch rozhodnutí schůze věřitelů závažnější povahy, což by požadavek většiny všech (ne jen přítomných) věřitelů opodstatňovalo. Dále v souladu s § 402 odst. 3 InsZ rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud, jestliže ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů dle odstavce 2 tohoto paragrafu. Mám za to, že citované ustanovení není zacíleno pouze na řídké situace, kdy jsou nezajištění věřitelé v názoru na způsob dlužníkovy oddlužení rozpolceni přesně půl na půl, nýbrž i na ty situace, kdy sice rozhodla většina přítomných věřitelů, ta ale není většinou všech věřitelů.⁹⁰

Dalším podpurným argumentem by mohl být i fakt, že analogicky pro přijetí reorganizačního plánu se také vyžaduje, aby se pro něho vyjádřila nejen většina hlasujících věřitelů té které skupiny ale i kumulativně, že tato většina

---

⁸⁸ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, 2.vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 614

⁸⁹ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1 . vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 902-903

⁹⁰ Nicméně, je otázka, má-li mít soud tak velkou pravomoc rozhodovat za věřitele (a třeba i proti vůli těch hlasujících věřitelů) v situaci, kdy část těchto věřitelů je nečinná. Toto by možná byl spíše argument pro odůvodnění opodstatněnosti hlasování o způsobu oddlužení pouze přítomnými (aktivními) věřiteli. Je totiž pravda, že aktivita věřitelů v typických spotřebitelských insolvenčních řízeních zřejmě nebude nijak velká, vezmeme-li do úvahy typickou malou výťažnost těchto řízení.

představuje nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty pohledávek věřitelů této skupiny (§ 347 odst. 1 InsZ). Zřejmě i zde bude ale muset odpověď nalézt až příslušná judikatura.

Zákon také nijak neupravuje, jak se počítá kvorum a rozhodovací většina, hlasuje-li část věřitelů **korespondenčně** pomocí hlasovacích lístků. Rozhodovala-li by většina přítomných věřitelů, nelze zřejmě dle mého názoru dospět k jinému výkladu, než že ti věřitelé, kteří hlasovali korespondenčně, se pro účely hlasování na schůzi věřitelů považují za věřitele na schůzi přítomné a jejich hlasy tedy za hlasy přítomných věřitelů.

Z § 400 odst. 2 InsZ dále vyplývá, že věřitelé, kteří hlasovali korespondenčně, mohou hlasovat i opětovně na schůzi věřitelů. Je-li poté rozpor mezi hlasováním věřitele mimo schůzi věřitelů a jeho hlasováním na schůzi věřitelů, považuje se za rozhodné hlasování věřitele na schůzi věřitelů. § 402 odst. 2 dále stanoví, že již jednou udělený souhlas se způsobem oddlužení nemůže věřitel vzít zpátky.⁹¹

Rozhodnutí schůze věřitelů o přijetí způsobu oddlužení nemůže insolvenční soud zrušit a to ani, odporuje-li toto usnesení schůze věřitelů společnému zájmu věřitelů (§ 54 odst. 1 InsZ).

Právo hlasovat o způsobu oddlužení mají **pouze nezajištění věřitelé**, kteří včas přihlásili svou pohledávku (§ 402 odst. 1 InsZ). Fakt, že zajištění věřitelé nehlasují, by sám o sobě ještě byl odůvodnitelný. Ti se totiž vždy uspokojují odděleně z předmětu zajištění, způsob provedení dlužníkovy oddlužení a z něho se odvíjející míra uspokojení pohledávek (nezajištěných) věřitelů je tedy za normálních okolností nezasáhne. Je tedy logické, že by neměli mít možnost způsob provedení dlužníkovy oddlužení jakkoli ovlivnit, přičemž

---

⁹¹ V případě, hlasoval-li ale věřitel korespondenčně pro jeden ze způsobů oddlužení a poté se na schůzi věřitelů rozhodl pro jiný, platí zřejmě v souladu s ustanovením § 400 odst. 2 InsZ jeho rozhodnutí ze schůze věřitelů. Toto by dle mého názoru nemělo být bráno jako odepření souhlasu ve smyslu § 402 odst. 2 InsZ. Je otázka, jestli v případě hlasování na schůzi věřitelů může věřitel svůj již jednou na schůzi udělený souhlas se způsobem oddlužení změnit, tak že by svůj souhlas vyslovil s jiným způsobem oddlužení. Je možné, že by takové jednání mohlo být vyhodnoceno jako v rozporu s § 402 odst. 2 InsZ. Dle mého názoru by ale takový výklad byl příliš tvrdý, osobně bych § 402 odst. 2 InsZ vztahoval pouze na případy, kdy věřitel svůj souhlas pouze odvolá (tzn. nevyjádří souhlas s žádným ze způsobů oddlužení) a ne změni.

rozhodování v této věci by mělo být ponecháno pouze na vůli věřitelů nezajištěných, jejichž míra uspokojení v insolvenčním řízení závisí právě na způsobu provedení dlužníkovy oddlužení.

Už méně pochopitelné a možná i kontroverzní je fakt, že zajištění věřitelé nesmějí hlasovat ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota jejich zajištění nižší než výše jejich zajištěné pohledávky (§ 402 odst. 1 InsZ). Neuplatní se tedy ustanovení § 167 odst. 2 InsZ, které zajištěným věřitelům přiznává postavení věřitelů nezajištěných v tom rozsahu, ve kterém jejich pohledávka podle znaleckého posudku není ze zajištění kryta (ač jinak formálně zajištěna je).⁹² Zajištění věřitelé dále nemohou ani podávat námitky na základě § 403 odst. 2 InsZ, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Mám za to, že tato úprava zakládá jednoznačnou diskriminaci jedné skupiny věřitelů, která je navíc jen těžko odůvodnitelná. Jediné odůvodnění by bylo možno spatřit v tom, že zajištění věřitelé se uspokojují pouze z výtěžku zpeněžení jejich zajištění a nikdy ne v rámci rozvrhu nebo splátkového kalendáře (viz výše výklad B. Havla), tudíž by tedy neměli mít ani možnost způsob provedení oddlužení ovlivnit. K postavení zajištěných věřitelů u obou způsobů provedení oddlužení viz výše výklad u kapitol 6.3.1.1 a 6.3.2.1.

Právo hlasovat o způsobu oddlužení dále nemají ani osoby dlužníkovi blízké⁹³ a osoby, které tvoří s dlužníkem koncern.

---

⁹² K tomu viz Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 899

⁹³ V této souvislosti je nutno poukázat na judikaturu Nejvyššího soud ČR, podle které lze za určitých okolností považovat za osobu blízkou i právnickou osobu (viz rozsudek NS sp. zn. 21 Cdo 2192/2001 ze dne 1.8.2002). Mám za to, že není důvodu, proč by stejný výklad pojmu „osoba blízká“ nebyl uplatněn i v insolvenčním právu.

6.5 Rozhodnutí o schválení oddlužení

Po rozhodnutí věřitelů dlužníka (nebo soudu v příp. uvedeném v § 402 odst. 4 InsZ) o volbě konkrétního způsobu provedení oddlužení následuje, před tím, než se přistoupí k vlastní realizaci oddlužení, ještě potvrzení věřiteli zvoleného způsobu oddlužení soudem v podobě rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení.

O tom, zda oddlužení schvaluje, rozhodne insolvenční soud neprodleně po skončení jednání, při kterém byly projednány případné námitky věřitelů, o tom, že jsou zde skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (§ 403 odst. 2 InsZ) a v případě, že věřitelé takové námitky neuplatnili, neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání.⁹⁴ J. Kotoučová přitom jako prodlení v této souvislosti nevidí „opodstatněné vyčkání na výsledek určitého procesu souvisejícího s rozhodováním v dané konkrétní věci, např. doplňování zjištění ke skutečnostem, na které upozornil insolvenční správce ve smyslu své povinnosti podle § 403 odst. 1 InsZ, popř. i posečkání s rozhodnutím z důvodu možnosti dodatečné omluvy dlužníka z jeho neúčasti na schůzi věřitelů“.⁹⁵

Insolvenční soud oddlužení **neschválí**, jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (k tomu viz kapitola 6.2.3). Pokud insolvenční soud rozhoduje i o způsobu oddlužení podle §402 odst. 4 InsZ a shledá okolnosti pro neschválení oddlužení rozhodne o neschválení oddlužení namísto rozhodnutí o způsobu oddlužení. V rámci rozhodnutí o neschválení oddlužení rozhodne insolvenční soud současně i o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem (§405 odst. 2 InsZ).

---

⁹⁴ Námitky mohou být uplatněny nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení a v případě, že všichni oprávnění věřitelé hlasovali mimo schůzi věřitelů, do 10 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku.

⁹⁵ K tomu viz Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 910-911

Neshledá-li insolvenční soud důvody k vydání rozhodnutí o neschválení oddlužení, automaticky rozhodne tak, že oddlužení **schválí** a potvrdí tak předchozí rozhodnutí věřitelů. Schválením oddlužení jsou vázáni jak dlužník, tak věřitelé, včetně věřitelů, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali.

6.5.1 Účinky schváleného oddlužení

Velmi důležité jsou **účinky schváleného oddlužení** dle § 407 odst. 2 InsZ. Právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení se ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo před jeho vydáním v dosavadním průběhu insolvenčního řízení ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu. Uvedené ustanovení má význam především tehdy, když v předchozím řízení bylo vydáno předběžné opatření omezující dlužníka v nakládání s majetkem patřícím do majetkové podstaty⁹⁶. Takové předběžné opatření by od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení pozbylo na své účinnosti. Uvedené ustanovení má ovšem také vliv např. na zákonné omezení dispozičních oprávnění dlužníka dle § 111 InsZ, která tímto rovněž odpadají (viz kapitola 6.2.1).

Bylo by však mylné nabýt dojmu, že dlužníková dispoziční práva s majetkem jsou tímto plně a bez omezení obnovena. Tak tomu je pouze v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře (i když i zde s určitým omezením – viz dále).

V případě schválení **oddlužení zpeněžením majetkové podstaty** totiž v souladu s ustanovením § 408 odst. 1 InsZ platí ohledně majetku náležejícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení obdobně ustanovení InsZ o účincích prohlášení konkursu. V důsledku toho přechází dispoziční oprávnění ohledně majetku náležejícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení na insolvenčního správce. Oproti konkursu však není nijak omezena dispozice dlužníka s majetkem, který nabude po rozhodnutí o schválení oddlužení

---

⁹⁶ Kotoučková, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 932

zpeněžením majetkové podstaty. Takový majetek není oddlužením zpeněžením majetkové podstaty nijak postižen a zůstává tak v plné dispozici dlužníka.

Jinak je tomu u **oddlužení plněním splátkového kalendáře**. Jak vyplývá z ustanovení § 409 odst. 1 a 2 InsZ stává se dlužník v případě schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, vyjma majetku, který slouží k zajištění, osobou s plným dispozičním oprávněním. De facto je ovšem také omezen. Na základě ustanovení § 409 odst. 1 in fine InsZ, má totiž povinnost, aby s příjmy nabytými po schválení oddlužení naložil způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení (tj. použil je ve stanoveném rozsahu na splátky pohledávek svých věřitelů).

6.5.2 Rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Rozhodnutí o schválení oddlužení **zpeněžením majetkové podstaty** obsahuje (§406 odst. 2 InsZ):

- a) informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem (jak ale uvádí B. Havel⁹⁷, soud jmenuje insolvenčního správce již v rozhodnutí o úpadku, přičemž kdo je touto osobou je seznatelné také z insolvenčního rejstříku⁹⁸),
- b) označení majetku, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty,
- c) označení nezajištěných věřitelů, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich

---

⁹⁷ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 54

⁹⁸ Je ale pravda, že v mezidobí může dojít např. k odvolání insolvenčního správce věřiteli dle § 29 InsZ. Insolvenční správce uvedený v rozhodnutí o schválení oddlužení tedy může být jiná osoba, než správce jmenovaný soudem v rozhodnutí o úpadku. V takovém případě tedy zřejmě uvedení informace o osobě správce na škodu není (ač by i tak změna v osobě insolvenčního správce z insolvenčního rejstříku seznatelná být měla).

pohledávky, a uvedení nejnižší hodnoty plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.

6.5.3 Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře

V rozhodnutí, jímž schvaluje **oddlužení plněním splátkového kalendáře**, insolvenční soud (§406 odst. 3 InsZ):

- a) uloží dlužníku, aby po dobu 5 let platil nezajištěným věřitelům vždy ke každému 1. dni v měsíci z příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, a to podle poměru jejich pohledávek určeného v rozhodnutí. Současně stanoví termín úhrady první splátky, a to tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení,
- b) označí příjmy, ze kterých by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku dlužníka, a uvede způsob výpočtu částky, která z těchto příjmů zůstane dlužníku,
- c) označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.

Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník vázán celou řadou povinností. Dlužník je povinen (§ 412 InsZ):

- a) vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat; nesmí rovněž odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat⁹⁹;
- b) hodnoty získané dědictvím a darem zpeněžit a jejich výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře;
- c) bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo sídla a zaměstnání;
- d) vždy k 15. lednu a k 15. červenci kalendářního roku předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců nezatajovat žádný ze svých příjmů a na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předložit k nahlédnutí svá daňová priznání za období trvání plánu oddlužení neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody;
- e) nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit.

Nad plněním těchto povinností dlužníka vykonává **dohled insolvenční správce**. O výsledcích své činnosti pravidelně informuje insolvenční soud a věřitelský výbor. Sankcí za nesplnění kterékoli z této zákonných povinností, pokud bude soudem vyhodnoceno jako podstatné, je zrušení schváleného oddlužení spolu se současným prohlášením konkursu na majetek dlužníka (§418 odst. 1 InsZ).

---

⁹⁹ Zde bude zřejmě platit jiný přísnější režim vůči dlužníkovi než by platil na základě ZZ vůči běžnému nezaměstnanému člověku. Upadlý dlužník tak zřejmě nebude moci odmítnout ani takové zaměstnání, které by pro něho nebylo vhodné dle § 20 ZZ.

Odmítnutí přijetí daru nebo dědictví dlužníkem bez souhlasu insolvenčního správce je za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře právním úkonem absolutně neplatným (§ 412 odst. 3 InsZ). Totéž platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl.

6.5.4 Zvláštní ustanovení o přezkumu pohledávek

Dále bych se zastavil u ustanovení § 410 odst. 1 InsZ, které zní: „Není-li dále stanoveno jinak, platí o přezkoumání přihlášených pohledávek za trvání účinnosti plánu oddlužení obdobně § 190 až 202“.

Zákon zde poprvé užívá pojmu „účinnost plánu oddlužení“, přičemž ale InsZ plán oddlužení nijak nedefinuje. Mám za to, že tento pojem je jakýmsi reziduem původního vládního návrhu insolvenčního zákona¹⁰⁰, který ale do nové přepracované koncepce oddlužení, tak jak byla nakonec přijata, příliš nezapadá a přináší tak i jisté výkladové problémy.¹⁰¹ Jedná se podle všeho o chybu legislativně technického rázu. Termín „účinnost plánu oddlužení“ by zřejmě ve světle přijaté úpravy oddlužení měl být vykládán jako „účinnost schválení oddlužení“¹⁰².

§410 InsZ zakotvuje několik odchylek od výše uvedené obecné úpravy přezkoumávání pohledávek v insolvenčním řízení. Předně dle obecné úpravy (§ 200 InsZ) nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění (účinkem takového popření však je, že v rozsahu popření není upravený seznam pohledávek exekucním titulem). § 410 InsZ však upravuje odlišně od této obecné úpravy, že **popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má**

---

¹⁰⁰ Viz <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>

¹⁰¹ InsZ zákon dále termín „plán oddlužení“ zmiňuje v ustanoveních § 412 odst. 1 písm. e), § 418 odst. 1 písm. c) a dále pouze „plán“ v § 411 odst. 2 in fine

¹⁰² Porovnej současné znění § 412 odst. 1 věta první InsZ se zněním § 410 odst. 1 věta první InsZ ve znění vládního návrhu zákona.

za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře **tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem**. Důležité je, že tato odchylka platí pouze pro pohledávky nezajištěných věřitelů (netýká se zajištěných pohledávek) a pouze za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře (netýká se oddlužení formou zpeněžením majetkové podstaty). Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře.¹⁰³ Tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky.

Částky připadající podle splátkového kalendáře na popřené pohledávky, o kterých je veden incidenční spor na jejich zjištění, hradí dlužník v určených lhůtách k rukám insolvenčního správce (ne tedy přímo těmto věřitelům). Ten je vyplatí těmto věřitelům neprodleně po právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění této pohledávky. Stejným způsobem postupuje insolvenční správce i v případě, kdy nepodal ve stanovené lhůtě žalobu na zjištění popřené vykonatelné pohledávky nebo byla-li popřená vykonatelná pohledávka účinně zjištěna tím způsobem, že žaloba na její popření byla zamítnuta nebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé (§ 201 odst. 2 InsZ)¹⁰⁴. Nedojde-li ke zjištění pohledávky, rozdělí insolvenční správce částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení mezi ostatní věřitele určené *plánem*¹⁰⁵ jako mimořádnou splátku poměrně (§ 411 odst. 2 InsZ).

---

¹⁰³ Účinky schválení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku (§ 407 odst. 1 InsZ).

¹⁰⁴ K tomu také Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 943-944

¹⁰⁵ Mělo by zřejmě být vykládáno jako ty věřitele, kteří jsou určeni v rozhodnutí o schválení oddlužení. Zákon totiž plán (plán oddlužení) nikterak nedefinuje (viz výše).

6.6 Zrušení schváleného oddlužení

Rozhodnutím o schválení oddlužení je nastartována realizační fáze oddlužení, která je v případě jejího úspěšného dovršení zakončena rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení. Protože však zákon přiznává výhody oddlužení pouze poctivému dlužníkovi, který řádně plní všechny své povinnosti, umožňuje soudu, aby za určitých podmínek schválené oddlužení kdykoli během jeho realizace zrušil (§ 418 InsZ). Insolvenční soud tak může učinit až do okamžiku, dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení (viz kapitola 6.7).

Insolvenční soud schválené oddlužení zruší, jestliže dlužník **neplní podstatné povinnosti** podle schváleného způsobu oddlužení.

Mnohem více povinností ukládá zákon dlužníkovi, který prochází oddlužením plněním splátkového kalendáře, v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je dlužník spíše pasivní, nepočítáme-li jeho povinnost součinnosti. Zákon nijak nedefinuje, co je „podstatnou“ povinností, nicméně lze dovodit, jak uvádí J. Kotoučová, že to bude každá taková povinnost, jejíž plnění může významně ovlivnit splnění podmínek oddlužení¹⁰⁶. J. Kotoučová dále uvádí, že za porušení podstatné povinnosti by mělo nebo mohlo být považováno např. nedůvodné odmítnutí možnosti výdělečné činnosti v případě ztráty zaměstnání, soustavné nepodání zpráv a nesoučinnost se soudem, resp. insolvenčním správcem, znemožnění nebo ztěžování zpeněžení majetku atd.

Dalším důvodem pro zrušení schváleného oddlužení je to, že se ukáže, že **podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit**. Zde bude zřejmě záležet na tom, k jakému plnění se dlužník ve schváleném oddlužení zavázal, zda to bylo zákonné minimum (30 % hodnoty nezajištěných pohledávek), více či na základě souhlasu věřitelů i méně než toto minimum. Zrušení schváleného oddlužení by zde mělo být zřejmě posuzováno také ve

---

¹⁰⁶ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 971

světlem ustanovení § 415 InsZ, který umožňuje přiznat dlužníkovi osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení i v takovém případě, kdy se nezajištěným věřitelům dostalo méně než 30 % hodnoty jejich pohledávek nebo méně než, kolik činí nejnižší hodnota, na kterou se s dlužníkem dohodli. Pokud jsou splněny podmínky § 415 pro osvobození dlužníka od placení pohledávek (viz kapitola 6.8), neměl by zřejmě soud ke zrušení schváleného oddlužení přistoupit. Co je „podstatnou částí“ splátkového kalendáře zákon nedefinuje. Bude tedy opět záležet na soudním uvážení v závislosti na okolnostech konkrétního případu.

Insolvenční soud dále zruší schválené oddlužení i tehdy, kdy v důsledku **zaviněného** jednání vznikl dlužníku po schválení *plánu oddlužení*¹⁰⁷ **peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti**. Smyslem tohoto ustanovení zákona zcela jistě je, aby se dlužník dále bez rozmyslu nezadlužoval a přistupoval tak ke svému hospodářskému životu více zodpovědně. InsZ však v této souvislosti postihuje pouze zaviněné jednání dlužníka. Zavinění bude třeba opět posuzovat se zřetelem ke všem okolnostem konkrétního případu. Soud by ale zřejmě jistě zrušil oddlužení např. v takovém případě, kdy dlužník zaviněně spáchá např. správní delikt či trestný čin, který třeba ani nemá žádnou souvislost s probíhajícím insolvenčním řízením, v důsledku kterého mu bude udělena peněžitá sankce, kterou nebude dlužník schopen plnit, čili, že takový závazek neplní 30 dnů po lhůtě splatnosti. Zákon v této souvislosti také konstituuje nevyvratitelnou právní domněnku, kdy se zavinění presumuje a sice tehdy, byl-li k vymožení takového závazku vůči dlužníku nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce (§ 418 odst. 2 InsZ).

Konečně insolvenční soud zruší schválené oddlužení i tehdy, když to **navrhne sám dlužník**.

Z důvodu závažnosti takového rozhodnutí soudu platí, že ho soud vydá až po jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení oddlužení navrhl (§ 418 odst. 3 InsZ).

---

¹⁰⁷ Rozuměj jako „schválení oddlužení“, viz výklad výše.

Současně s rozhodnutím o zrušení schváleného oddlužení rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení dlužníkového úpadku **konkursem**. V případě, že úpadek dlužníka i nadále trvá, musí se s ním soud vypořádat a rozhodnout o jeho řešení v této situaci již jen jediným možným způsobem, který zákon dovoluje a sice konkursem.

6.7 Rozhodnutí o splnění oddlužení

Realizační fáze oddlužení je završena rozhodnutím, kterým vezme insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení (§ 413 InsZ). Právní mocí tohoto rozhodnutí zároveň insolvenční řízení končí. Tímto rozhodnutím však ještě není dosaženo hlavního cíle, se kterým dlužníci do oddlužení vstupují a sice „zbytkového oddlužení“. To nastává až dodatečně na základě dalšího navazujícího řízení, které může být zahájeno jen na návrh dlužníka, v němž je teprve rozhodnuto o vlastním „zbytkovém oddlužení“.

Soud vezme na vědomí splnění oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty teprve po zpeněžení majetkové podstaty a splnění rozvrhového usnesení insolvenčním správcem. Časový horizont tohoto způsobu oddlužení bude zpravidla nepoměrně kratší než v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře, které trvá typicky 5 let, ledaže dlužník splatí všechny své závazky dříve.

Podmínkou pro vydání tohoto rozhodnutí zároveň je, že zde nejsou žádné okolnosti, které by odůvodňovaly zrušení schváleného oddlužení soudem (viz kapitola 6.6).

6.8 Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Vlastní „zbytkové oddlužení“, tedy prominutí v oddlužení neuhrazeného zbytku dluhů dlužníka (§ 414 InsZ) se děje až na základě zvláštního rozhodnutí

vydaného v dalším řízení zahájeném na návrh dlužníka. Soud tedy nerozhodne o zbytkovém oddlužení automaticky z úřední povinnosti, ale pouze tehdy, když se toho dlužník domáhá. Další podmínkou, je, že dlužník řádně a včas splní všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení.

Zřejmě tedy lze se jedním návrhem domáhat, aby soud vzal na vědomí splnění oddlužení a zároveň vydal usnesení o „zbytkovém oddlužení“ podle § 414 odst. 1 InsZ.

V souladu s § 414 odst. 1 InsZ totiž insolvenční soud po slyšení dlužníka vydá usnesení, jímž dlužníka **osvobodí od placení pohledávek**, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny („zbytkové oddlužení“ v užším slova smyslu).

Dle odst. 2 § 414 InsZ se toto osvobození od placení pohledávek dále vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit.

InsZ zákon stanoví, že v insolvenčním řízení se nepřihlíží k těm pohledávkám, které byly přihlášeny opožděně (§ 173 odst. 1 InsZ in fine) a dále k těm pohledávkám, jejichž přihlášky nebyly na výzvu insolvenčního správce včas opraveny nebo doplněny (§ 188 odst. 2 InsZ). Dle J. Kotoučové¹⁰⁸ se mezi pohledávky, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo ve smyslu ustanovení § 414 odst. 2 InsZ, řadí zřejmě i pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení dle § 170 InsZ.

Osvobození od placení pohledávek se dále vztahuje i na pohledávky těch věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak „měli učinit“. Vzhledem k tomu, že zákon povinnost podat přihlášku do insolvenčního řízení nikde nestanoví, je zřejmě třeba citované ustanovení vykládat spíše ve smyslu „mohli učinit“.

---

¹⁰⁸ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 957

Osvobození se dle ustanovení § 414 odst. 3 InsZ se dále vztahuje i na pohledávky ručitelů a jiných osob, vyplývající z jejich práva postihu vůči dlužníkovi (regresní právo) na základě výše uvedených osvobozených pohledávek. Plnili-li tyto osoby výše uvedené osvobozené pohledávky dlužníka, nemohou již své regresní právo z takového plnění vůči dlužníkovi uplatňovat.

Z dikce zákona je zřejmé, jak dovozuje i B. Havel, že účinkem osvobození od dluhů dle § 414 InsZ (zbytkového oddlužení) není zánik pohledávek jako takových, ale pouze **zánik jejich vymahatelnosti**. Nesplacené pohledávky tak i nadále trvají jako naturální obligace¹⁰⁹. Na tomto výkladu se shodují i J. Kotoučová¹¹⁰ a J. Zelenka¹¹¹.

Nedostane-li se nezajištěným věřitelům v oddlužení plnění v rozsahu zákonného 30 % minima (§ 395 odst. 1 písm. b) InsZ) nebo nedosahuje-li toto plnění nejnižší hodnoty, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, znamená to zpravidla odepření přístupu dlužníka k osvobození od placení pohledávek. Jedná se totiž o jasné nesplnění povinnosti dlužníka vyplývající ze schváleného způsobu oddlužení ve smyslu ustanovení § 414 odst. 1 InsZ. Pokud by se jednalo o podstatnou odchylku od tohoto zákonného nebo smluvního minima, soud by zároveň zřejmě měl v souladu s ustanovením § 418 odst. 1 písm a)¹¹² nebo b)¹¹³ InsZ rozhodnout o zrušení schváleného oddlužení a o současném prohlášení konkursu.

Toto obecné pravidlo je však prolomeno ustanovením § 415, který i pro tyto případy za určitých podmínek osvobození od placení pohledávek umožňuje. Podmínkou je, že dlužník prokáže, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň, že částka, kterou tito

---

¹⁰⁹ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 55

¹¹⁰ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 957

¹¹¹ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, 2.vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 633

¹¹² V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

¹¹³ V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře.

věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Další podmínkou je i výslovný návrh dlužníka, kterým se osvobození od placení pohledávek dle § 415 InsZ domáhá.

Problematickým se ale v této souvislosti může jevit, jak doložit to, že se nezajištěným věřitelům dostalo v oddlužení **minimálně stejného plnění jako by obdrželi v případném konkursu**. Předjímat skutečnou výtěžnost zpeněžení majetku patřícího do podstaty, které by bylo dosaženo v konkursu, je dle mého názoru tak trochu věštění z křišťálové koule. Pomůckou může být např. znalecký posudek vypracovaný dlužníkem v souladu s ustanovením § 392 odst. 2 InsZ a v případě nejistoty i doplnění případných jiných znaleckých posudků, které do té doby obligatorně vypracovány nebyly. I takto získané cifry však zůstávají pouhým odhadem, který může mít do reality daleko. Je také důležité zmínit, že důkazní břemeno v této souvislosti klade zákon na dlužníka.

Pokud by byly výše uvedené podmínky § 415 InsZ naplněny, soud rozhodne o osvobození dlužníka od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém dosud nebyly uspokojeny, přičemž osvobození platí obdobně i pro pohledávky ručitelů a jiných osob vyplývající z jejich práva regresi vůči dlužníkovi. Zákon však v tomto případě neodkazuje na obdobné užití § 414 odst. 2 InsZ, rozsah osvobození je tak zřejmě užší než v případě osvobození dle § 414 (právě o případy uvedené v § 414 odst. 2 InsZ). Tak alespoň dovozuje B. Havel.¹¹⁴

J. Kotoučová¹¹⁵ je přitom opačného názoru, když má za to, že i v tomto případě je rozsah osvobození stejný jako v osvobození dle § 414 InsZ. Osobně bych se v tomto případě i vzhledem k absenci výslovného odkazu na § 414 odst. 2 InsZ více přikláněl k názoru a argumentaci B. Havla.

---

¹¹⁴ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 55

¹¹⁵ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 960-961

Z osvobození od placení pohledávek dle § 414 a 415 InsZ jsou výslovně vyjmuty pohledávky uvedené v §416 InsZ¹¹⁶.

6.9 Odejmutí a zánik osvobození dlužníka

Rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek dle § 414 a 415 InsZ ještě nemusí pro dlužníka představovat definitivum. V souladu se zásadou, že pouze poctivému dlužníkovi by mělo být umožněno, aby požíval výhod s oddlužením spojených, zákon umožňuje výše uvedené osvobození dlužníkovi odejmout. V rámci zachování přiměřené právní jistoty je tato možnost omezena pouze na dobu tří let od právní moci rozhodnutí o přiznání takového osvobození.

Zákon přitom rozlišuje skutečnosti, u kterých dojde k odejmutí osvobození jen na návrh dotčeného věřitele a dále skutečnosti, jejichž nastání má za následek odejmutí osvobození přímo ze zákona.

Pouze **na návrh dotčeného věřitele** odejme soud dlužníku osvobození, pokud do 3 let od jeho pravomocného přiznání vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům. Soud tak ale neučiní, jestliže věřitel, který návrh podal, mohl takovou námitku uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníku (§ 417 odst. 1 InsZ).

Ex lege přiznané osvobození zaniká, byl-li dlužník do 3 let od právní moci rozhodnutí o přiznání osvobození pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně, kterým jinak poškodil věřitele (§ 417 odst. 2 InsZ).

Zánik osvobození podle § 417 odst. 1 a 2 InsZ se nevztahuje na pohledávky věřitelů, kteří se sami účastnili podvodných jednání s dlužníkem nebo nedovolených výhod.

---

¹¹⁶ Týká se peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.

B. Havel dále v souvislosti s odejmutím osvobození uvádí, že mohou nastat dvě situace, v jedné z nich soud následně nebo současně s rozhodnutím o odejmutí osvobození zruší i samotné oddlužení podle § 418 InsZ, v druhé nikoliv a dlužník bude oddlužen, avšak bez výhod osvobození¹¹⁷. Za jakých podmínek tak insolvenční soud učiní již B. Havel neuvádí. Vzhledem k tomu, že s rozhodnutím o udělení osvobození od placení pohledávek dle § 414 bude zřejmě vždy spojeno i současné nebo dřívější rozhodnutí o vzetí na vědomí splnění oddlužení (i když to není pro rozhodnutí dle § 414 podmínkou), nebude v tomto případě již možné, aby soud rozhodl o zrušení schváleného oddlužení. Dle § 418 odst. 3 může totiž insolvenční soud vydat takové rozhodnutí, jen dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení. Teoreticky by tak zřejmě soud mohl schválené oddlužení zrušit pouze v případě osvobození od placení pohledávek uděleného dle § 415 InsZ, u kterého zřejmě rozhodnutí o vzetí na vědomí splnění oddlužení vydáváno nebude.

---

¹¹⁷ Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007, str. 55

7. Nepatrný konkurs

Zvláštní ustanovení o nepatrném konkursu obsažené v § 314 a 315 InsZ nepředstavují samostatný typ insolvenčního řízení či zvláštní způsob řešení úpadku. Jak již název napovídá, jedná se v zásadě o řízení konkursní, které je ale oproti standardnímu konkursu zjednodušeno a tím i zrychleno. Nepatrným konkursem (často nazývaným také „spotřebitelským konkursem“) je řešen úpadek u méně složitých případů, u kterých je žádoucí rychlejší zjednodušený postup v zájmu snížení nákladů celého řízení a tím i zvýšení míry uspokojení věřitelů úpadce.

Zjednodušenou úpravu spotřebitelského konkursu obsahuje např. i německý InsO, který v rámci své části desáté nazvané „Spotřebitelské insolvenční řízení a jiná nepatrná řízení“ („Verbraucherinsolvenzverfahren und sonstige Kleinverfahren“)¹¹⁸ upravuje i tzv. „Zjednodušené insolvenční řízení“ („Vereinfachtes Insolvenzverfahren“).¹¹⁹

Rozhodnutí o tom, že jde o nepatrný konkurs, může insolvenční soud vydat i bez návrhu a spojit je s prohlášením konkursu nebo je vydat kdykoli v průběhu insolvenčního řízení po prohlášení konkursu (§ 314 odst. 2 InsZ).

7.1 Osobní působnost nepatrného konkursu

Ustanovení o nepatrném konkursu se v první řadě použijí, jestliže dlužníkem je fyzická osoba, která není podnikatelem. Je tedy zřejmé, že úpadek spotřebitele (tj. fyzické osoby nepodnikatele), je-li řešen formou konkursu, je vždy konkursem nepatrným (§ 314 odst. 1 písm. a) InsZ).

---

¹¹⁸ § 304 až 314 InsO

¹¹⁹ § 311 až 314 InsO

Nepatrný konkurs se dále vztahuje i na druhou skupinu subjektů, kterými jsou všechny právnické a fyzické osoby, bez ohledu zda podnikající nebo nepodnikající, jestliže jejich celkový obrat podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesahuje 2 000 000 Kč a dále, jestliže nemají více než 50 věřitelů (§ 314 odst. 1 písm. b) InsZ).

Německý InsO stanoví osobní působnost „Zjednodušeného insolvenčního řízení“ částečně stejně jako InsZ, kdy jej rovněž aplikuje na fyzické osoby nepodnikatele (spotřebitele). Dále se však již od InsZ v úpravě osobní působnosti odlišuje. Vedle spotřebitelů totiž aplikaci těchto ustanovení připouští dále již jen na (pouze) fyzické osoby, které dříve vykonávaly samostatnou výdělečnou činnost, za předpokladu, kdy jsou její majetkové vztahy přehledné a neexistují vůči ní žádné pohledávky z pracovních vztahů. Další podmínkou je, že taková osoba má v době podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení méně než 20 věřitelů¹²⁰. InsO tedy oproti InsZ nepřipouští aplikaci „Zjednodušeného insolvenčního řízení“ na právnické osoby a to bez výjimky.

7.2 Odchyly od standardního konkursního řízení

Vlastní odchyly nepatrného konkursu od standardního konkursního řízení upravuje § 415 InsZ. Zákon odlišuje tři způsoby vzniku takových odchylek.

Za prvé se jedná o odchyly, které nastupují ze zákona, pakliže schůze věřitelů nerozhodne jinak. Jedná se o tyto odchyly (§ 315 odst. 1):

- a) místo věřitelského výboru mohou věřitelé ustanovit zástupce věřitelů,
- b) k účinnosti dohody o vypořádání společného jmění manželů není potřeba schválení insolvenčním soudem ani souhlasu věřitelského orgánu,

---

¹²⁰ § 304 odst. 2 InsO

- c) k vyloučení nedobytných pohledávek a věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které není možné prodat, není nutný souhlas insolvenčního soudu ani věřitelského orgánu,
- d) o včasných námitkách proti konečné zprávě a vyúčtování lze rozhodnout i bez nařízení jednání,
- e) při přezkumném jednání lze současně projednat všechny otázky, o kterých by jinak byla oprávněna rozhodnout pouze schůze věřitelů, a je-li to účelné, lze přednést také konečnou zprávu a vyúčtování a projednat námitky proti nim.

Ad a):

Dle § 56 odst. 1 InsZ platí, že je-li přihlášených věřitelů více než 50, je schůze věřitelů povinna ustanovit věřitelský výbor. Jinak taková povinnost neplatí a schůze věřitelů může místo věřitelského výboru ustanovit v souladu s § 68 InsZ zástupce věřitelů. Vzhledem k výše uvedené osobní působnosti nepatrného konkursu se tato odchylka zřejmě uplatní pouze u řešení úpadku spotřebitelů majících nad 50 věřitelů.

Ad c):

Drobné výkladové problémy by mohla přinést nepřesná formulace zde zákonodárcem užitá. Jak správně uvádí J. Kotoučová, zákonodárce zde měl zřejmě na mysli „vynětí“ majetku z majetkové podstaty dle § 227 InsZ a ne vyloučení na základě žaloby na vyloučení majetku z majetkové podstaty dle § 225 InsZ¹²¹.

Druhou skupinu odchylek, jsou odchylky, které přijala schůze věřitelů. Ta totiž, jak uvádí J. Kotoučová, může výše uvedené zákonné odchylky modifikovat

---

¹²¹ Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 733

nebo případně i připustit jiné odchylky v zákoně neuvedené¹²². Dle mého názoru ale není jednoznačné, zda má schůze věřitelů opravdu tak velkou pravomoc modifikovat zákonné odchylky nebo přijímat i jiné než v zákoně uvedené odchylky od standardního konkursního řízení. Ustanovení „Nerozhodne-li schůze věřitelů jinak“ (§ 315 odst. 1 InsZ) je dle mého názoru také možné vykládat tak, že schůze věřitelů může rozhodnout jinak pouze ve smyslu, že použití zákonné odchylky vyloučí. Je otázka, zda ji také přísluší právo modifikace této zákonné odchylky nebo dokonce přijetí jiné než zde uvedené odchylky. Takto alespoň citované ustanovení vykládá zřejmě i J. Zelenka, který uvádí, že věřitelé mohou uvedené odchylky pouze vyloučit a trvat na pravidelném postupu¹²³. Pokud by však schůze věřitelů opravdu měla mít takovou pravomoc přijímat i jiné než v zákoně uvedené odchylky, měla by dle mého názoru taková rozhodnutí schůze věřitelů být v souladu s obecnými zásadami insolvenčního řízení uvedenými v § 5 InsZ a dále i podléhat kontrole insolvenčního soudu, zda neodporují společnému zájmu věřitelů dle § 54 InsZ.

Konečně třetí skupinou odchylek jsou další odchylky, než ty v zákoně výslovně uvedené, které může stanovit insolvenční soud, pokud takové odchylky povedou k rychlému a hospodárnému průběhu insolvenčního řízení. Podmínkou přijetí takové další odchylky soudem však je, že taková odchylka není v rozporu s rozhodnutím schůze věřitelů a dále, že těmito odchylkami není dotčeno postavení zajištěných věřitelů ani zásady insolvenčního řízení (§ 315 odst. 2 InsZ).

---

¹²² Kotoučková, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1 . vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 732

¹²³ Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, 2.vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 464

8. Závěr

Nový InsZ je zcela bezesporu velmi významnou rekodifikací českého úpadkového práva, která si zaslouží pozornost nejen odborné ale i laické veřejnosti. Zákon přináší velmi významné změny práv a povinností subjektů na insolvenčním řízení zúčastněných a zavádí i zcela nové u nás doposud neznámé způsoby řešení úpadku. Zároveň představuje i malou revoluci jak pro českou justici tak i pro vlastní adresáty nové normy, kteří si zvykají mimo jiné i na elektronicky vedený spis a nové formy elektronického doručování pomocí Insolvenčního rejstříku. Celé řízení se tak až na drobné výjimky stává věcí veřejnou, což má závažné a mnohdy i nepříjemné důsledky, které si ne všichni, a to zejména mnohdy dlužníci, uvědomují.

Oddlužení jakožto nový způsob řešení úpadku určený primárně spotřebitelům představuje další z významných změn, kterou nový zákon přinesl. Jako každá nová úprava přináší i úprava oddlužení nejasnosti a výkladové problémy, z nichž některé jsem se pokusil nastínit i v této práci.

První statistiky insolvenčních řízení podle nového zákona naznačují, že o oddlužení je poměrně veliký zájem. Jak uvádí Petr Kuhn, za prvních osm měsíců účinnosti nového zákona bylo podáno 1264 návrhů na povolení oddlužení, přičemž soudy povolily 415 oddlužení a z toho jich 268 již schválily. Za stejné období soudy prohlásily 417 konkursů¹²⁴. Na to, že si nejenom laická ale i odborná veřejnost na nový zákon teprve zvyká to zřejmě nejsou až tak nízká čísla.

Mimo čistě právní pohled na věc je nutno zmínit, že problematika oddlužení dle mého názoru dalece přesahuje pouze tuto právní dimenzi. Insolvenční právo obecně a ne jinak je tomu u oddlužení má i významné

---

¹²⁴ Petr Kuhn: 415 povolených oddlužení, Leblog – blog o právu a ekonomii, 7.9.2008, zdroj: <http://www.leblog.cz/?q=node/294>

ekonomické a sociální aspekty, které by rovněž neměly být přehlíženy. Z oddlužení, které se navíc potenciálně týká poměrně širokého spektra subjektů (především spotřebitelů), se navíc stává poměrně významné politikum. Oddlužení jako takové totiž umožňuje vybrané skupině dlužníků, aby se v rozporu se základní zásadou soukromého práva „pacta sunt servanda“ osvobodila od části svých závazků a vyšla z insolvenčního řízení oddlužena (v anglosaském světě tzv. „fresh start“). Je nadmíru potřebné diskutovat a zevrubně analyzovat, a to především de lege ferenda, jednotlivé parametry této úpravy, jako jsou zejména vstupní podmínky pro oddlužení, minimální možná míra uspokojení věřitelů atd.

Je zřejmé, že primárním důvodem pro přijetí nové úpravy byly aspekty sociální. Oddlužení není svým způsobem nic jiného než jedním z prvků sociálního státu, který má za úkol pomoci poctivému dlužníku, který se více méně nezaviněně dostal do situace, v níž není schopen splácet své závazky. Je ale nutné si uvědomit, že každý byt' dobře myšlený záměr se nakonec může obrátit i proti sobě samému nebo může mít i jiné závažné důsledky. Je velmi důležité, aby podmínky pro oddlužení nebyly nastaveny a soudy vykládány příliš benevolentně, aby se z oddlužení nestalo nechtěné dobrodiní či krátkozraká sociální výslužba.

Jak v této souvislosti poukazuje např. Petr Kuhn¹²⁵: „To co je dobro pro jednoho, je zlem pro druhého. Čím více se rozšíří nebo změkčí podmínky pro oddlužení tím častěji lidé nebudou splácet své dluhy. Čím více lidé nesplácí dluhy, tím více se zvýší kreditní riziko. Čím vyšší je kreditní riziko, tím vyšší jsou úroky z úvěrů. Čím vyšší jsou úroky, tím více lidí není schopno splácet své dluhy .... Vedle toho měkčí oddlužovací podmínky přilákají lidi, kteří proces oddlužení začnou zneužívat a o to více se zvýší četnost nesplácených dluhů. Vysoké úroky odradí domácnosti od rozumné spotřeby financované dluhem. Co

---

¹²⁵ Petr Kuhn: Proč je nutné nechat předlužené domácnosti padnout?, Leblog – blog o právu a ekonomii, 23.7.2008, zdroj: <http://www.leblog.cz/?q=node/280>

byl původně pouze sociální problém, může se stát problémem ekonomickým ... a zpětně sociálním, ale s daleko vážnějším dopadem.“

Příliš měkké podmínky pro oddlužení navíc zvyšují riziko morálního hazardu na straně dlužníků, když je podněcují k lehkovážnému přístupu k zadlužování a spotřebě obecně.

Je také otázkou, byť ne toliko právní, zda by nebylo možné podobného účinku dosáhnout pomocí soukromého pojištění, kde by případné riziko „objektivní neschopnosti splacení závazků“ přebíral na základě tržního principu třetí subjekt – pojišťovna. V neposlední řadě je třeba i klást důraz na prevenci spočívající např. ve zvýšení finanční gramotnosti laické veřejnosti.

Z výše uvedeného je zřejmé, že oddlužení by tu nemělo být pro každého. Mělo by představovat opravdu poslední záchrannou síť podanou dlužníku a ne automatické dobrodiní.

9. Literatura

Finta, M.: Spotřebitelský konkurs v SRN, Právo a podnikání 11/2003

Havel, B.: Oddlužení – zbraň nebo hrozba? Právní rozhledy, č. 2, 2007

Kavan, P.: Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. Právní rozhledy, č. 12, 2008

Kavan, P.: Problematika kvalifikace úpadku a jeho osvědčování – nad podobou nového insolvenčního zákona, Právní rozhledy 4/2003

Kavan, P.: Stručná zpráva o průběhu prací na novém insolvenčním právu. Právo a podnikání, č. 4, 2005

Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008

Pohl, T.: Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. Bulletin advokacie 11/2007

Richter, T.: Insolvenční právo. 1.vyd.Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 202

Richter, T.: Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. Právní rozhledy. 21/2006

Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008

Zelenka, J. – Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání. 2.vyd., Praha, Linde 2002

Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, 2.vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2008, str. 189

10. Ostatní prameny

<http://www.abiworld.org>

http://www.insolvencnizakon.cz/downloads/vykladove_stanovisko_02_2008.pdf

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>

Jakubík, P.: Už 900 miliard korun, Euro 13.10.2008, strana 112, rubrika: Hyde park, (zdroj: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_081013.html)

Od ledna pomůže dlužníkům z dluhové pasti osobní bankrot, Konkursní noviny č. 1 ze dne 9.1.2008, (zdroj: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?ida=1810>)

Petr Kuhn: 415 povolených oddlužení, Leblog – blog o právu a ekonomii, 7.9.2008, (zdroj: <http://www.leblog.cz/?q=node/294>)

Petr Kuhn: Proč je nutné nechat předlužené domácnosti padnout?, Leblog – blog o právu a ekonomii, 23.7.2008, (zdroj: <http://www.leblog.cz/?q=node/280>)

Mgr. Lukáš Páchl: Mýty a fakta o oddlužení (osobním bankrotu, spotřebitelském úpadku) (zdroj: <http://www.epravo.cz/top/clanky/myty-a-fakta-o-oddluzeni-osobnim-bankrotu-spotrebitelskem-upadku-52883.html>)

Název diplomové práce: Zvláštní úprava řešení úpadku spotřebitelů

Klíčová slova: spotřebitelský úpadek, insolvence, oddlužení

Title: Special regulation of personal bankruptcy

Keywords: personal bankruptcy, insolvency, bankruptcy discharge

11. Summary in English

The thesis deals with the special regulation of personal bankruptcy in the Czech Republic introduced lately by the Act No. 182/2006 Coll., on bankruptcy and its solutions (the Insolvency Act) (hereinafter the “**InsA**”).

The author presents a short history of the regulations of personal bankruptcy in the Czech Republic along with the problems of the former law with regard to its application on natural persons (consumers), and defines the term bankruptcy as seen from the perspective of the consumers. With this respect also the evolution of the indebtedness of consumers is briefly analysed and compared with the indebtedness in other countries coming to the conclusion that the actual state of indebtedness of consumers in the Czech Republic is not serious yet, though its acceleration might be worrying. Hence, the new regulation on personal bankruptcy was more than needed.

Further on, the author presents an analysis of the special form of bankruptcy solution designed especially for consumers and introduced by the InsA – namely the “**Bankruptcy Discharge**” (hereinafter the “**Discharge**”). The Discharge offers an honest debtor a way out of his debts (“fresh start”). There are two main forms of the Discharge which is Discharge by liquidation of the bankruptcy assets and Discharge by a repayment plan. Important is that the gatekeeper to the Discharge which decides on its admissibility in a particular case is the insolvency court. The creditors only decide on the respective means of the Discharge that shall be carried out. Should they be reluctant or unable (i.e. by even number of votes) to decide on the means of the Discharge the insolvency court gives the ruling in this respect. Therefore, the crucial principle of the civil law “pacta sunt servanda” is allowed to be overruled by the provisions of the Discharge.

Discharge by the liquidation of the bankruptcy assets is achieved by the liquidation of the bankruptcy assets by the means as foreseen by the InsA (e.g. a public auction). The unsecured creditors are then satisfied from the proceeds of the liquidation on the pari-passu concept. The secured creditors are satisfied independently from the unsecured ones from the proceeds of the liquidation of the collateral. However, the standing of the secured creditors with respect to the part of their receivable not covered by the proceeds from the liquidation of the collateral is not clear. The general concept of the InsA that they should be to such extent regarded as the unsecured creditors and given the same rights on satisfaction based on the pari-passu concept seems to be overruled by a special provision of the discharge. However, the author has not come to a clear conclusion on that stating that the interpretation of the law is unclear.

Discharge by a repayment plan is likely to be chosen in case of debtors with no valuable assets but with a regular income. The debtor is bound to the 5 year repayment plan pursuant to which he pays to his unsecured creditors on a pari-passu concept every month a certain portion of his regular income. Also all the eventual extra income gained by the debtor shall be paid to the unsecured creditors. The secured creditors are again satisfied independently from the unsecured ones from the proceeds of the liquidation of the collateral. However, the standing of the secured creditors with respect to the part of their receivable not covered by the proceeds from the liquidation of the collateral is again not clear.

Finally, the author presents a brief analysis on the special provisions which are applied on the personal bankruptcy when not carried out by the Discharge proceeding but by the standard bankruptcy proceeding (konkurs). However, it must be noted that in such a case the debtor is not eligible for the discharge of the rest of his debts which were not satisfied in the insolvency proceeding.